

WayScience

4th International Scientific
and Practical Internet Conference

«Education via Distance Learning and
other Pedagogical Challenges»

ISBN 978-617-8293-53-6

WayScience

4th International Scientific
and Practical Internet Conference

«Education via Distance Learning
and other Pedagogical Challenges»

ISBN 978-617-8293-53-6

Editorial board of International Electronic Scientific and Practical Journal «WayScience»
(ISSN 2664-4819 (Online))

The editorial board of the Journal is not responsible for the content of the papers and may not share the author's opinion.

**Education via Distance Learning and other Pedagogical Challenges:
Proceedings of the 4th International Scientific and Practical Internet
Conference, September 11-12, 2025. FOP Marenichenko V.V., Dnipro, Ukraine,
64 p.**

ISBN 978-617-8293-53-6

4th International Scientific and Practical Internet Conference "Education via Distance Learning and other Pedagogical Challenges" is devoted to modern problems, tasks and innovations in pedagogical activity and education.

Topics:

- distance learning;
- psychological aspects of education during the war;
- innovative technologies in pedagogical activities;
- funding of education system;
- inclusive education;
- a portrait of a modern teacher;
- features and advantages of educational systems of the countries in the world;
- academic integrity;
- new Ukrainian school;
- modern trends of social work in the education system;
- practical cases in pedagogical activity;
- other general and special issues (the author notes).

Dnipro, Ukraine – 2025

FOREIGN LANGUAGE ANXIETY AND WAR-RELATED STRESS: IMPACTS AND COPING STRATEGIES IN HIGHER EDUCATION

Anastasieva O.A.

PhD in Linguistics

associate professor of the Department of European Languages
State Biotechnological University, Kharkiv, Ukraine

The necessity to speak a foreign language especially in a classroom has always been considered as a stress factor by itself. Foreign Language Anxiety (FLA / FLCA) is a distinct category of anxiety that negatively correlates with success in language learning – an anxiety limited to language-learning situations, as demonstrated in the classic work that introduced the concept FLCA and the scale for measuring it (FLCAS) [5]. Later, the methods of coping with FLA were proposed [4].

But nowadays we are facing a far more complex and profound issues – the problem of severe stress caused by the war and its effect on studying in general and learning foreign languages in particular. The problem was studied by psychologists: “in the context of emotional symptoms of stress, the most pronounced in the studied sample were “worry and increased anxiety”; about two-thirds of the students also reported experiencing “irritability and outbursts of anger.” Among the physiological signs of stress, approximately three-quarters of the respondents indicated “increased fatigue,” while more than two-thirds reported “pain in various parts of the body and headaches.” Overall, the most pronounced stress symptoms among the surveyed students are intellectual ones”[2].

There is as well a pool of research devoted specially to war stress. The article presents the author’s model of a person’s psychological reactions to stress which proves that stressors can affect the human body and mental health in two ways, causing both emotional exhaustion and personal growth, leading to the enrichment of life experience and helping to find meanings in life [7].

According to some studies, The course “Foreign Language” can be used as one of the means of reducing high anxiety levels among university students. In addition, recommendations were proposed regarding the organization of targeted activities aimed at lowering students’ anxiety in the process of studying the course “Foreign Language” [3]. Other authors specify that students see offline as a stress reducing factor [6].

During this long period of war, we observe changes in the state and conduction of our students and their attitude to learning English, this includes periods of demotivation, apathy, cognitive decline and different emotional states. Teachers should take into account that the perception of information by the students can be transformed due to the stress.

For example, in the course ‘Business English’ Master’s students are proposed to make the Test ‘How do rate as an entrepreneur?’ The purpose of the task is to answer the questions of the test and provoke the discussion of the results in the group (‘What qualities and skills should a good entrepreneur have?’), so that the students could present their point of view and support it. The test consists of 16 questions, but the discussion 2 of them revealed that the perception was altered by the psychological state of the participants.

In particular, question 8 with 3 possible variants of answers:

Do you enjoy taking risks?

a. I always evaluate the exact dangers of any situation.

b. I like the excitement of taking big risks.

c. For me safety is the most important thing.

The students unanimously choose variant *c* (‘safety’). During the discussion it became clear, that the choice is determined by the misperception of the question. Being in trauma of war, the

students perceive the word 'risk' as the need to put their lives to risk (rather than making business decisions and taking responsibility for them).

A similar situation arose with question 14 with 3 possible variants of answers:

14. *Can you cope with stress?*

a. *Stress is something I can live with.*

b. *Stress can be stimulating element in a business.*

c. *I try to avoid situations, which lead to stress.*

The word 'stress' was perceived as an experience equal in strength of the experience of missile attacks, destruction and loss of loved ones, as the result the students again choose the variant c ('I try to avoid situations, which lead to stress').

We developed and conducted a questionnaire in groups of different courses and specialities. The results generally coincide with those cited above. Many students see learning foreign language as the opportunity. Despite being under stress (by their own assessment), fear of speaking in public, fear of making a mistake, etc., students claimed that learning a foreign language gives them a sense of 'normality', an opportunity to switch off and generally has a positive effect on their mental well-being.

References:

1. Англійська мова для магістрів: Навчальний посібник з курсу англійської мови для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти / Анастасьева О.А. , Ємельянова Є.С., Колесник А.О. – Х: ДБТУ, 2024. – 140 с.

2. Савелюк Н. (2022). Переживання стресу в умовах війни: досвід українського студентства. Психологія: реальність і перспектива. Збірник наукових праць. Випуск 18. с. 141-152. URL: https://prap.rv.ua/index.php/prap_rv/article/view/282/267

3. Соболев Н. М. (2024). Зниження тривожності студентів ЗВО на заняттях з іноземної мови під час війни в Україні. Наукові інновації та передові технології. №4 (32). С. 1138-1149. URL: <https://elar.khmnu.edu.ua/handle/123456789/17112>

4. Ayres J. (1993). *Coping with Speech Anxiety*. Ablex Publishing Corporation. 134 p.

5. Horwitz et al. (1986) Foreign Language Classroom Anxiety. *The Modern Language Journal*. Vol. 70, Issue 2 (Summer 1986), p.p. 125-132 <https://doi.org/10.1111/j.1540-4781.1986.tb05256.x>

6. Huszti, I. et al. (2024) College students' attitudes towards foreign language learning in wartime in Ukraine. In: *Voices of courage and vulnerability*. Sunshine TESOL Press, Tampa (FL), pp. 58-66.

7. Kresan, O., Smolianinova, S., & Kresan, T. (2023). Psychological aspects of experiencing war stress by students when learning a foreign language. *EUROPEAN HUMANITIES STUDIES: State and Society*, 1(1), 74-86. <https://doi.org/10.38014/ehs-ss.2023.1.05>

**STAKEHOLDER ENGAGEMENT AS A FACTOR IN ENHANCING THE QUALITY OF
THE EDUCATIONAL PROCESS: THE CASE OF THE DEPARTMENT OF FOOD
TECHNOLOGIES AT POLTAVA STATE AGRARIAN UNIVERSITY**

Budnyk N.V.

PhD in Technical Sciences, Associate Professor
Head of the Department of Food Technologies
ORCID: 0000-0003-2176-0650

Moroz S.E.

PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor
Associate Professor of the Department of Food Technologies
ORCID: 0000-0001-7180-3060

Kalashnyk O.V.

PhD in Technical Sciences, Associate Professor
Associate Professor of the Department of Food Technologies
ORCID: 0000-0001-9281-2564
Poltava State Agrarian University

Engaging stakeholders in the educational process today is emerging as one of the key conditions for improving the quality of training specialists and modernizing the system of higher education. Educational institutions can no longer exist as closed structures oriented solely toward internal resources and academic tradition. In the context of globalization, technological shifts, and European integration, they are transforming into open social systems where success depends on the effectiveness of interaction with all interested parties. For this reason, the issue of stakeholder engagement acquires not only theoretical but also practical significance, as it determines the ability of educational programs to meet the current challenges of society and the labor market.

The theory of stakeholders, which originated in the field of management, in the educational dimension allows us to view the university as an organization whose development is shaped by balancing the interests of students, faculty, employers, government bodies, public associations, and international partners. The educational program becomes the product of collective work, and the closer the connections between its participants, the more viable the result proves to be. This ensures that the educational process is no longer a one-way transmission of knowledge but evolves into a dynamic system of communication where the formation of competencies is aligned with real socio-economic demands.

The practical dimension of stakeholder involvement can be illustrated by the activities of the Department of Food Technologies at Poltava State Agrarian University. Here, a partnership system has been developed that encompasses representatives of academia, the industrial sector, regulatory bodies, and international institutions. One example of such cooperation was the discussion of the bachelor-level educational and professional program “Food Technologies” with Associate Professor Andrii Fariseiev from Oles Honchar Dnipro National University. The discussion touched upon the need to strengthen the practice-oriented component of training and to introduce elements of dual education, which demonstrated how external expertise contributes to improving the learning process. Such an experience confirms that even consultations with external scholars can stimulate a review of methodologies and the structure of programs.

Equally important is the role of international expertise. Poltava State Agrarian University involves foreign partners in the discussion of educational programs, making it possible to integrate global experience into the local educational space. For instance, Professor Stanka Damyanova from Angel Kanchev University of Ruse (Bulgaria) gave positive assessments of the selection of disciplines in the master’s program and emphasized the need to strengthen technological courses with HACCP principles. Cooperation with this researcher has a solid foundation, dating back to the

implementation of the European project NUTRILAB, which united universities in Ukraine and Bulgaria. Such interactions not only expand opportunities for academic mobility but also ensure the harmonization of training standards with European requirements.

An important aspect of cooperation is engagement with industrial enterprises. The Department of Food Technologies organizes field classes for students, allowing them to directly combine theoretical knowledge with practical skills. For example, during a visit to the State Laboratory of Veterinary and Sanitary Expertise No. 2 in Poltava, students learned about food quality control methods, explained by the laboratory head, Liudmyla Pochep. This experience demonstrated that stakeholders may include not only large industrial companies but also specialized institutions whose activities directly affect food safety. In this way, the formation of student competencies takes place not in isolation from the real sector but in close connection with it.

Special attention should also be given to large-scale scientific and practical events organized by the department. The holding of the Second International Conference «Innovative and Resource-Saving Technologies of Food Production» in 2024 confirmed the university's readiness to serve as a platform for communication between the academic community, industry, and the restaurant business. The participation of more than sixty representatives from different countries provided an opportunity not only to exchange scientific ideas but also to discuss prospects for joint research and development. Such conferences become a tool for building international partnerships that enhance the competitiveness of the educational institution.

It is also important to note the stakeholder reviews published on the official university website. Managers of leading food industry enterprises, including Poltava bakeries, the Globyno meat-processing plant, agricultural groups, as well as representatives of the State Service of Ukraine on Food Safety and Consumer Protection and other state institutions, provide comments and proposals on the educational program. This form of feedback creates an effect of public expertise and makes it possible to assess the compliance of graduate training with market needs. Significantly, this process also involves representatives of other higher education institutions, such as Kharkiv State University of Food Technology and Trade and Sumy National Agrarian University, thereby fostering horizontal academic connections.

An analysis of the activities of the Department of Food Technologies at Poltava State Agrarian University demonstrates that stakeholders can play a multifunctional role: serving as sources of practical knowledge, acting as external experts, assisting in the formation of competencies, and opening new opportunities for international cooperation. Thanks to this, the educational process becomes more dynamic, adaptive, and aligned with modern realities. At the same time, the main condition for effectiveness is not formal involvement but the creation of genuine dialogue, where all parties have the opportunity to influence decision-making [1].

In conclusion, stakeholder engagement in education is a guarantee not only of the quality of graduate training but also of enhancing the social responsibility of higher education institutions. It strengthens trust between the university and society, integrates innovative approaches into teaching, and makes education an effective tool for sustainable development. The experience of Poltava State Agrarian University shows that active interaction with diverse categories of stakeholders creates added value for the educational process and shapes a development strategy capable of responding to both local and global challenges.

References:

1. Stakeholder Feedback on the Educational and Professional Program in Food Technologies (First-Level Bachelor's Degree). Department of Food Technologies, Poltava State Agrarian University. URL: <https://www.pdau.edu.ua/content/vidguky-steykholderiv-za-osvitno-profesiynoyu-programoyu-harchovi-tehnologiyi-pershogo>

RECREATIONAL AND TOURIST ACTIVITIES AS A TOOL OF NON-FORMAL EDUCATION AND YOUTH SOCIALIZATION (THE CASE OF ZAKARPATTIA REGION)

Karabiniuk Yana

PhD Student at the Department of Sociology and Social Work
yana.karabiniuk@uzhnu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-5542-2804>
State University “Uzhhorod National University”

Recreational and tourist activities are gaining increasing importance under present conditions as a socio-cultural phenomenon that integrates educational, formative, communicative, and economic functions [1, 9]. They serve not only as a sphere of leisure and health improvement but also as an effective tool for the socialization and development of young people. The growing attention to the role of tourism in shaping both individual and collective experience is explained by global trends of sustainable development and the need to explore innovative forms of learning beyond formal education [1]. In Ukraine, recreational and tourist activities such as excursions, expeditions, hikes, and eco-camps provide a natural environment for fostering key competences and youth socialization, which directly aligns with the values of the New Ukrainian School [6]. Zakarpattia region is a unique multi-ethnic area with a well-established and structured recreational and tourist sector, which makes it an important center for the development of non-formal education and youth socialization in the challenging conditions of contemporary society.

Today, tourism is regarded as a promising social institution capable of influencing the structure of social relations and shaping values essential for the integration of the individual into society [9, 10]. Youth tourism, in the form of hikes, camps, volunteer projects, or cultural and educational programs, creates unique conditions for interpersonal interaction, intercultural exchange, and the development of civic responsibility. This very potential makes recreational and tourist activities an important factor of non-formal education, aimed at fostering cooperation, communication, tolerance, and environmental awareness.

Non-formal education in Ukraine is regarded as an integral component of the educational system, capable of complementing and adjusting the outcomes of formal learning [7, 10]. Its key objective is to equip young people with the competences necessary for adaptation to the dynamic conditions of contemporary society [5]. In this context, tourism practices serve as an effective environment for the acquisition of new knowledge and social roles. For instance, participation in youth ecological expeditions or ethnocultural routes contributes to the development of soft skills, leadership qualities, and critical thinking abilities. Zakarpattia region is among the most favorable areas in Ukraine for the development of education-oriented tourism. Its natural and climatic conditions, ethnocultural diversity, and well-developed recreational infrastructure enable the integration of educational, health-improving, and social components [5]. At the same time, local initiatives in the field of youth tourism promote socialization through group practices – joint hikes, trainings, and quests – that foster teamwork and mutual support.

Particular attention should be paid to inclusive tourism, which serves not only as a sphere of recreation but also as a means of socio-psychological rehabilitation [2, 4]. As K. Chupina demonstrates, travel and recreational activities enable young people with disabilities to overcome social barriers, integrate into society, and restore psychological balance [2]. In Zakarpattia, there are prerequisites for the development of such programs, including the presence of sanatorium and resort facilities, diverse and accessible natural resources, as well as experience in cooperation between civil society organizations and educational institutions. Young tourists are oriented toward accessibility, novelty, and interactivity of services, which creates conditions for the integration of educational elements into tourist products [8]. This opens up prospects for Zakarpattia region as an

area capable of shaping innovative models of tourism and education activities that are competitive both nationally and internationally.

Thus, recreational and tourist activities in Zakarpattia region can function as a multi-level social institution for meeting the needs of non-formal education (Table 1). At the individual level, they foster the development of critical thinking, communication, environmental awareness, and psychological resilience. This can be achieved through excursions, eco-routes, and youth camps which, in the mountainous environment of the Ukrainian Carpathians, promote the acquisition of skills through “learning by doing”. The interpersonal level is manifested in the formation of trust and mutual assistance. As a multi-ethnic region, Zakarpattia creates unique conditions for intercultural dialogue, while shared journeys help overcome social and ethnic barriers, encourage tolerance, and enhance communication.

Table 1. Sociological Structure of the Impact of Recreational and Tourist Activities on Youth Socialization

Dimension (sociological level)	Analytical categories	Potential mechanisms of influence of recreational and tourist activities
Individual level	Educational outcomes, competencies, psychological well-being	<ul style="list-style-type: none"> • “learning by doing”; • development of soft skills; • stress reduction; • development of environmental awareness.
Interpersonal level	Social integration, trust, communication	<ul style="list-style-type: none"> • building interpersonal relationships; • development of mutual support/cooperation; • expansion of contacts between different ethnic/social groups.
Group/Network level	Collective identity, civic competencies	<ul style="list-style-type: none"> • joint/group activities; • development of norms of cooperation and collective responsibility; • fostering a culture of participation.
Institutional level	Educational and cultural institutions, local communities	<ul style="list-style-type: none"> • partnerships of schools/universities with national parks, museums, NGOs, etc; • institutionalization of recreational and tourist activity programs in extracurricular education.
Societal/Macro level	Social mobility, inclusion, sustainable development	<ul style="list-style-type: none"> • engagement of vulnerable groups (internally displaced persons, rural youth, etc.); • development of environmental and civic awareness; • enhancement of social cohesion.

At the group level, collective identity becomes particularly important, which is best fostered through joint hikes or eco-volunteering activities that cultivate a culture of participation and civic competencies. In the Zakarpattia region, a significant number of diverse tourist routes and educational ecological trails have been developed within the largest protected areas of the region – the Carpathian Biosphere Reserve and National Nature Parks (Synevyr, Zacharovanyi Krai, and Uzhanskyi) [3]. Through participation in tourist hikes, young people learn cooperation, leadership, and responsibility for achieving collective outcomes.

The institutional level is associated with partnerships between educational institutions and local communities with museums, national parks, and other nature conservation organizations. In

Zakarpattia, such cooperation already demonstrates practical potential and allows the integration of recreational and tourist activities into extracurricular education. At the macro level, recreational and tourist activities promote inclusion and expand participation of youth from vulnerable groups in Ukrainian society (internally displaced persons, individuals with special needs, youth from mountainous regions, etc.) and strengthen social cohesion. Under wartime and post-war conditions in Ukraine, this effect is particularly significant.

Thus, the operation of recreational and tourist activities in Zakarpattia currently makes them an important tool for leisure and regional economic development, as well as one of the most promising social mechanisms for reproducing and transforming social relations for youth under contemporary conditions. Its multi-level structure allows for the simultaneous development of personal educational capital, the restoration of social trust in a multicultural environment, and the creation of new channels for institutional interaction among communities, educational institutions, and nature conservation organizations. The uniqueness of the region lies in the fact that tourist and recreational practices here serve as a platform for testing modern models of non-formal education, combining European standards of sustainable development with local traditions. This is precisely what positions Zakarpattia as a potential leader in developing innovative forms of youth socialization that can be extended to other regions of Ukraine.

References:

1. Brych, V., & Halysh, N. (2020). Sustainable development of the tourism industry: Ecological and static dimension. *Economic Analysis*, 30(4), 23–30.
2. Chupina, K. O. (2022). *Socio-psychological rehabilitation of higher education students with disabilities through inclusive tourism [Monograph]*. Kyiv: TsP Kompynt.
3. Karabiniuk, M. M., Burianyk, O. O., Roman, L., & Karabiniuk, Ya. V. (2021). Recreational and tourist activity in the Carpathian Biosphere Reserve: Dynamics, current state and development problems. *Human and Environment. Problems of Neoeology*, 35, 115–130. <https://doi.org/10.26565/1992-4224-2021-35-11>
4. Karabiniuk, Ya. V. (2024). Landscape-ecological prerequisites for meeting the needs of social adaptation and rehabilitation of the population in modern conditions (on the example of the Zakarpattia region). In *Adaptive landscape management for the new world (dis-)order: Proceedings of the International Conference* (pp. 45–47). Ivan Franko National University of Lviv.
5. Maksymiv, L. I., Harmatii, T. A., & Bets, M. T. (2020). Socio-ecological and economic aspects of ecological tourism development in the Ukrainian Carpathians. *Scientific Works of the Forestry Academy of Sciences of Ukraine*, 20, 149–161.
6. Onyshchuk, L. (2018). The new Ukrainian school: Realities and prospects. *Ukrainian Pedagogical Journal*, 1, 47–53.
7. Pavlyk, N. P. (2016). Non-formal education in the system of education of Ukraine. *Educological Discourse*, 2(14), 27–37. <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2016.2.2737>
8. Pohasii, S., Pysareva, I., & Klymenko, M. (2021). Specifics of youth as a segment of the tourist market. *Economy and Society*, 34. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-30>
9. Zatsepina, N. (2013). Tourism as a social institution. *Social Dimensions of Society*, 5, 708–715.
10. Zatsepina, N. O. (2012). Sociological aspects of tourism in modern science. *Social Technologies: Current Problems of Theory and Practice*, 55, 191–196.

**ВИЩА ОСВІТА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ****Андрощук А.Г.**

кандидат педагогічних наук, доцент
доцент кафедри іноземних мов хіміко-фізичних факультетів
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна

Александрук І.В.

Кандидат філологічних наук, доцент
доцент кафедри іноземних мов хіміко-фізичних факультетів
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна

Малюга О.С.

кандидат педагогічних наук, доцент
доцент кафедри іноземних мов хіміко-фізичних факультетів
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна

Стрімкі процеси глобалізації світу та розбудова єдиної Європи перетворюють інтеграцію національної освіти до європейського та інноваційного світового освітнього просторів на обов'язкову умову буття української держави. Поза сумнівом, російська збройна агресія 2022 р. приведе до істотних змін у системі вищої освіти України. Водночас війна стрімко прискорила перебіг природних тенденцій розвитку системи вищої освіти. Найбільш негативним наслідком досить високої масовості вищої освіти стало знецінення отримуваних кваліфікацій. Усе більше людей мають дипломи про вищу освіту, а кількість робочих місць для них не зростає – отже, гострішою стає конкуренція, шириться безробіття серед випускників ЗВО. По суті відбувалася інфляція вищої освіти. Ситуація надто загострилася за відсутності наналежного зв'язку між структурою підготовки фахівців у ЗВО і запитами економіки – це давня проблема української вищої освіти. Безсумнівною є потреба привести державне замовлення на підготовку спеціалістів у відповідність до реальних потреб національної економіки, а особливо в умовах війни, за необхідності розбудови воєнної економіки та повоєнного відновлення. Реструктуризація та оптимізація державного замовлення на підготовку фахівців за умови реальної децентралізації системи вищої освіти, автономізації ЗВО, скорочення корупції та запровадження незалежної системи контролю якості освіти не лише позитивно вплине на державний бюджет, а й буде сприйняте суспільством. Війна посилила й розширила виклики, які вже постали перед освітою через епідемію COVID-19. Для української освітньої системи це випробовування стало ще й своєрідним стимулом, який відкрив вікно нових можливостей. Також варто врахувати сучасну динаміку попиту на навички й компетенції. За останні 50 років в економіці розвинутих країн зростає попит на кваліфікованих фахівців, здатних до нетривіальної аналітичної праці, та спеціалістів з розвиненими комунікативними компетенціями. Затребуваність національною економікою фахівців, спроможних швидко навчатися, опановувати нові уміння й навички, змінювати індивідуальну траєкторію трудової діяльності, зростатиме на тлі ризиків та викликів, спричинених війною.

Окрім того, значний попит на сучасному ринку праці, особливо на позиціях середньої та вищої ланки, мають так звані *soft skills* (гнучкі навички), які не стосуються суто професійних компетенцій, а є комплексом надпрофесійних неспеціалізованих навичок –

відповідальність, управління часом, здатність до роботи в команді, навички лідерства та соціального впливу, емоційний інтелект, гнучкість, адаптивність тощо.

В умовах війни вища школа має взаємодіяти з високотехнологічним виробництвом. Нині надзвичайно важливою є співпраця вітчизняних учених та підприємств оборонного комплексу. В умовах зовнішньої агресії військово-політичне керівництво держави потребує високоякісних науково-аналітичних, прогностичних напрацювань. Забезпечене створення таких розробок, передусім в інтересах національної безпеки України, варто вивести в окремий напрям наукового й технологічного розвитку. Виконання такого завдання вимагає об'єднаних зусиль та постійної координації науковців і представників оборонно-безпекового сектора. Відповідно, потрібна налагоджена комунікація, докладання зусиль і знань, єдиний науковий центр, здатний об'єднати науковців з різних установ та забезпечити постійну координацію з державними органами, що визначають безпекову політику держави. Така потреба постала каталізатором давно назрілих модернізаційних змін в освіті. Одним з пріоритетних напрямів є приведення системи освіти у відповідність до потреб сучасної економіки та інтеграції в європейський економічний та освітній простір. Модель сучасної освіти має відповідати вимогам часу. [4, с.3]

Концепція цифрової трансформації освіти і науки на період до 2026 року зазначає, що система освіти і науки має зазнати докорінних цифрових змін та відповідати світовим тенденціям цифрового розвитку для успішної реалізації кожною людиною свого потенціалу. На сьогодні дедалі більше професій потребують набуття високого рівня цифрових навичок а володіння новими технологіями. Ця потреба також поглиблена наслідками пандемії коронавірусу COVID-19, яка загострила проблему розвитку та опанування технологіями в системі освіти задля забезпечення прав громадян на якісну освіту. В умовах конкурентоспроможного виходу України на міжнародну освітню арену, усе складніше стає забезпечити високий рівень освіченості студентів вищих закладів освіти (ВЗО), застосовуючи для цієї мети тільки традиційні методи навчання. Застосування нових ефективних методів навчання стало не лише бажаним, а й необхідним.

Новим викликом для освітян постає стрімкий розвиток технологій штучного інтелекту (ШІ), що, в свою чергу, вимагає швидкої адаптації багатьох сфер життя та діяльності, насамперед, освітньої. Перед освітянами постає необхідність вкотре переглянути та критично оцінити підходи до навчання, зважити усі переваги та недоліки використання ШІ в освітньому процесі. Технологія ШІ є новою предметною галуззю для шкіл та закладів вищої освіти (ЗВО) у всьому світі. Реальність є такою, що використання генеративного штучного інтелекту (ГШІ) має величезні наслідки та здійснює суттєвий вплив на суспільство, - як позитивний, так і негативний. Наразі суспільство потребує чітких критеріїв щодо мети, принципів і цінностей, якими воно буде керуватися під час роботи з ШІ. Відсутність таких критеріїв та пов'язані з цим порушення академічної доброчесності змусили університети діяти. Так, деякі з них вирішили заборонити використання ШІ, інші намагаються регулювати роботу з ним та дозволити технологіям вільно інтегруватись в університетську екосистему. В Україні спостерігається зростаюче визнання потенціалу ШІ, про що свідчать різноманітні ініціативи та пілотні проекти, часто зумовлені необхідністю національного відновлення та євроінтеграції. Проте широке впровадження стикається зі значними викликами, включаючи технологічні бар'єри, занепокоєння щодо точності та надійності ШІ, а також суттєві питання, пов'язані з академічною доброчесністю та етичним використанням. Існує помітний розрив між сприйнятими перевагами ШІ та його обмеженим практичним застосуванням академічним персоналом, що супроводжується різними ставленнями викладачів та здобувачів освіти. Ця розбіжність між глобальною тенденцією до стрімкого впровадження ШІ та обережним, дещо інертним, і часто заснованим на зовнішніх уявленнях, а не на особистому досвіді, впровадженням в Україні, вказує на те, що інтеграція ШІ є не просто технічним оновленням, а складним соціо-педагогічним завданням. Це означає, що простого надання інструментів ШІ буде недостатньо; потрібне глибше розуміння основних культурних, інфраструктурних та етичних побоювань. Ефективна та етична інтеграція ШІ у

вищу освіту України вимагає багатогранного підходу. Ключові рекомендації включають стратегічні інвестиції в цифрову інфраструктуру, комплексні програми навчання та підвищення кваліфікації викладачів з акцентом на відповідальне використання ШІ, розробку чітких інституційних політик щодо академічної доброчесності та продовження досліджень довгострокової ефективності ШІ та його педагогічних наслідків. [1, с. 30].

Отже, передбачено багато позитивних змін у розвитку освіти. Пріоритетним напрямом є приведення системи освіти у відповідність до потреб сучасної економіки та інтеграції в європейський економічний та освітній простір. Модель сучасної освіти має відповідати вимогам часу. Особливої уваги заслуговує Концепція цифрової трансформації освіти і науки на період до 2026 року. “Сьогоднішня система освіти і науки має зазнати докорінних цифрових змін та відповідати світовим тенденціям цифрового розвитку для успішної реалізації кожною людиною свого потенціалу. На сьогодні дедалі більше професій потребують набуття високого рівня цифрових навичок та володіння новими технологіями. Ця потреба також поглиблена наслідками пандемії коронавірусу COVID-19, яка загострила проблему розвитку та опанування технологіями в системі освіти задля забезпечення прав громадян на якісну освіту. Набуття цифрових компетентностей стає базовою потребою для кожного, тому українська система освіти має забезпечувати формування цифрових компетентностей здобувачів освіти, педагогічних та науково-педагогічних працівників та розвиток цифрової інфраструктури та електронних сервісів у закладах освіти, в цілому” [1,с.1]. Визначення сучасного етапу розвитку суспільства як інформаційного; інтенсивний розвиток сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), стрімке поширення технологій ШІ, перехід від знаннєвої парадигми освіти до компетентнісної визначає необхідність широкого використання нових сучасних технологій у системі освіти загалом та під час навчання окремих дисциплін. У зв'язку із цим особливого значення набуває переорієнтація мислення та навичок сучасного викладача на усвідомлення принципово нових вимог до його педагогічної діяльності, готовність використовувати ІКТ та нові інструменти ШІ як активний навчальний ресурс. Законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», Національною доктриною розвитку освіти України в ХХІ столітті” та іншими офіційними документами передбачено забезпечення ефективного впровадження і використання ІКТ на всіх освітніх рівнях усіх форм навчання. Україна визнає вищу освіту як двигун соціальної трансформації, а англійську мову як ключову компетенцію в умовах інтеграції та глобалізації економіки, інструмент міжнародного спілкування, засіб приєднання до європейського освітнього, наукового та професійного простору, умови ефективної інтеграції та фактору економічного зростання країни. Країна підтвердила свій європейський вибір та зовнішньополітичний вектор (Конституція України, ст. 102), прихильність до європейської інтеграції та глобалізації (Угода про Асоціацію між Україною та ЄС, членство в Європейському просторі вищої освіти та Європейському науковому просторі, інших міжнародних інституціях, партнерствах і співробітництвах). Варто зазначити, що інструменти, розроблені в рамках Ради Європи, зокрема, Загальноєвропейська система посилення мови: навчання, викладання, оцінка (CEFR), зіграли вирішальну роль у викладанні іноземних мов, сприяючи методологічним інноваціям та новим підходам до розробки програм навчання, особливо розвитку комунікативного підходу. Вони сприяли новому підходу до поширення цих методів навчання таким чином, який потенційно більш сприятливий для оперативного засвоєння мови.

Список літератури:

1. Андрощук А.Г., Малюга О.С. Використання штучного інтелекту у вищій освіті: стан і тенденції. *International science journal of Education & Linguistics*. 2024. Vol.3, No.2. С. 27-35.
2. Андрощук А.Г. Система вищої освіти України: напрями відновлення і трансформації. Відбудова для розвитку: зарубіжний досвід та українські перспективи: ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». – К., 2023. – 425 с.

3. Michalinos Zembylas, Mark Baildon, Dennis Kwek Responsive education in times of crisis. (2022): <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/02188791.2022.2066224>
4. Кремень В.Г., Луговий В.І., Саух П.Ю., Таланова Ж.В. (2022) Мережа державних закладів вищої освіти України: аналітичний огляд конкурентоспроможності. Вісник Національної академії педагогічних наук України. 2022. № 4(1). С. 1–8. DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4122>
5. Кремень, В.Г. (ред.). (2021). Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні : монографія. Національна академія педагогічних наук України. Київ: КОНВІ ПРИНТ. <https://doi.org/10.37472/NAES-2021-ua>
6. Штучний інтелект у вищій освіті: ризики та перспективи інтеграції: матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації. 2024.–Львів–Торунь:LihaPres.328с. https://cuesc.org.ua/images/informlist/%D0%9C%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82%20advanced_training_OLA.pdf
7. Tom Williams Jack Grove Five ways AI has already changed higher education. URL:https://www.timeshighereducation.com/depth/five-ways-ai-has-already-changed-higher-education?utm_source=newsletter&utm_medium=email&utm_campaign=editorial-weekly&spMailingID=25829776&spUserID=MTAxNzcwOTEyM
8. Artificial intelligence tools and their responsible use in higher education learning and teaching. URL:<https://www.eua.eu/resources/publications/1059:artificial-intelligence-tools-and-their-responsible-use-in-higher-education-learning-and-teaching.html>

ПСИХОЛОГІЧНІ БАР'ЄРИ МОТИВАЦІЇ КЛІЄНТІВ У ОНЛАЙН- КОНСУЛЬТУВАННІ ПІД ЧАС ГЛОБАЛЬНИХ КРИЗ

Бєляєва Наталія Євгенівна

к.е.н., доцент кафедри психології і соціології
Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця, 61166, проспект Науки, 9-а, Харків, Україна
Nataliya.Byelyayeva@hneu.net, <https://orcid.org/0009-0003-7674-3636>

Пієва Міліса Станіславівна

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
кафедри психології і соціології
Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця, 61166, проспект Науки, 9-а, Харків, Україна

Вступ

У сучасному світі глобальні кризи, такі як пандемії, війни, економічні потрясіння чи природні катастрофи, суттєво впливають на психологічний стан індивідів, ускладнюючи процеси мотивації та саморозвитку. Онлайн-консультування, як інструмент психологічної допомоги, набуло особливого значення в умовах обмежень на фізичні контакти, дозволяючи забезпечувати підтримку віддалено. Однак, психологічні бар'єри мотивації клієнтів, такі як стигматизація, комунікативні труднощі та внутрішні конфлікти, можуть значно знижувати ефективність такого консультування. Ця проблема актуальна, оскільки глобальні кризи посилюють відчуття ізоляції та невизначеності, що призводить до пасивності клієнтів та уникнення терапевтичних втручань. Дослідження психологічних бар'єрів дозволяє не лише теоретизувати причини зниження мотивації, але й розробляти стратегії подолання, базуючись на теорії ролей, стигматизації та комунікативних моделях.

Основна частина

Психологічні бар'єри мотивації являють собою комплекс внутрішніх і зовнішніх факторів, що перешкоджають клієнтам активно залучатися до процесу консультування, особливо в онлайн-форматі. Згідно з теорією соціальних ролей, запропонованою в роботах Єнгаличева І. В., соціальні ролі визначаються як набір поведінкових моделей, зумовлених соціальними очікуваннями, статусом індивіда та характером взаємодії з суспільством [1]. У контексті консультування клієнт і консультант виконують специфічні ролі, які впливають на ефективність взаємодії. Однак, стигматизація, як процес накладання негативних ярликів суспільством, призводить до дискримінації, соціальної ізоляції та обмеження можливостей, що створює психологічні бар'єри, такі як зниження довіри та уникнення допомоги. Ці бар'єри особливо посилюються в онлайн-консультуванні, де відсутність невербальних сигналів може посилювати відчуття відстороненості.

Стигматизація впливає на мотивацію клієнтів, викликаючи самоізоляцію та страх розкриття проблем, що є критичним у глобальних кризах. Теорія ролей підкреслює роль консультанта в подоланні цих бар'єрів шляхом мінімізації упереджень та сприяння соціальній інтеграції. Аналогічно, Корощенко О. А. розглядаються психологічні умови подолання професійних бар'єрів у діяльності психологів, що опосередковано впливає на мотивацію клієнтів [2]. Професійні бар'єри психологів, такі як емоційне вигорання чи недостатня підготовка до онлайн-формату, можуть передаватися клієнтам, знижуючи їхню мотивацію. Робота акцентує на необхідності покращення умов праці психологів для ефективного подолання цих бар'єрів, що включає розвиток рефлексії та мотиваційних стратегій.

У контексті саморозвитку, як зазначає Оніпко З. С., психологічні бар'єри поділяються на внутрішні (страх самопізнання, відсутність мотивів) та зовнішні (соціально-економічні умови). Внутрішні бар'єри, такі як відмова від самопізнання через страх виявлення неприємних рис чи неспроможність стати суб'єктом розвитку, безпосередньо знижують мотивацію до змін. Зовнішні бар'єри, посилені кризами, ускладнюють саморозвиток, особливо в онлайн-консультуванні, де клієнти можуть стикатися з технічними труднощами чи ізоляцією. Ці бар'єри формують завищену або занижену самооцінку, перешкоджаючи цілепокладанню та самоконтролю [3].

Комунікативні бар'єри, за Долга Т. О., Мельник Ю. С., Тимош Ю. В., є ключовими в сімейному консультуванні, з урахуванням вікової специфіки. Психолінгвістичний аналіз розкриває, як когнітивно-лінгвістичні бар'єри у молодших дітей (обмежений словниковий запас, увага) чи соціально-психологічні у підлітків (прагнення автономії, сленг) знижують мотивацію до спілкування. У кризах ці бар'єри посилюються, роблячи онлайн-консультування викликом через відсутність повної комунікації. Мотивація клієнтів залежить від адаптації мови та створення мотивуючих контекстів [4].

Нарешті, у кризових ситуаціях, як у випадку з внутрішньо переміщеними особами (ВПО), психосоціальна підтримка, за Приб Г. А., Бегеза Л. Ю., фокусується на бар'єрах відновлення працездатності. Психологічні бар'єри включають емоційне притуплення, тривогу, порушення концентрації, що знижують мотивацію. Онлайн-консультування, як частина втручань, допомагає через вправи на самомотивацію, зменшуючи страх на 18,3% [5].

Глобальні кризи, такі як війна в Україні чи пандемія COVID-19, радикально змінюють психологічний ландшафт, посилюючи бар'єри мотивації. У онлайн-консультуванні, де клієнти стикаються з технічними бар'єрами (інтернет, конфіденційність), стигматизація, за Єнгалічева, стає гострішою, оскільки клієнти бояться "онлайн-стигми" – розкриття статусу в цифровому просторі. Професійні бар'єри психологів, описані Корощенко, включають адаптацію до віртуального формату, що може призводити до менш ефективної мотивації клієнтів.

Бар'єри саморозвитку, за Оніпко, в кризах проявляються як страх невдач та негативний досвід, що блокує прагнення до онлайн-консультування. У студентів, наприклад, кризи погіршують соціально-економічні умови, знижуючи внутрішні мотиви. Комунікативні бар'єри в сім'ях, за Долга та співавторами, ускладнюються в онлайн-форматі, де вікова специфіка (наприклад, сленг підлітків) важче сприймається через екран, знижуючи мотивацію до сімейного консультування [4, 5].

Аналіз стигматизації показує, що негативні ярлики призводять до уникнення консультування, особливо онлайн, де анонімність парадоксально посилює страх. Згідно з Єнгалічева, консультант повинен використовувати рольову теорію для подолання.

Висновок

Аналіз психологічних бар'єрів мотивації клієнтів у онлайн-консультуванні під час глобальних криз демонструє їхню багатогранність: від стигматизації та комунікативних труднощів до професійних викликів психологів і кризових емоцій. Джерела підкреслюють необхідність інтегративного підходу, де теорія ролей, психолінгвістика та психосоціальна підтримка слугують основою для стратегій подолання. Онлайн-формат, попри бар'єри, пропонує унікальні можливості для доступності, але вимагає адаптації до криз.

У висновку, подолання цих бар'єрів сприяє підвищенню ефективності консультування, мотивуючи клієнтів до активних змін. Майбутні дослідження повинні фокусуватися на емпіричних даних онлайн-втручань у реальних кризах, з акцентом на культурні специфіки.

Список літератури

1. Єнгалічева І. В. Теорія ролей і стигматизації у процесі надання соціальної послуги консультування. Соціальна робота та психологія: освіта і наука. 2024. № 2. С. 35–38. URL: <https://doi.org/10.32782/3041-1351/2024-2-6> (дата звернення: 06.09.2025).

2. Корощенко О. А. Психологічні умови подолання професійних бар'єрів у діяльності психологів : кваліфікаційна робота магістра. Запоріжжя, 2024. 91 с.
3. Оніпко З. С. Особливості психологічних бар'єрів саморозвитку особистості студента. Габітус. 2021. Т. 22. С. 90–95. URL: <http://habitus.od.ua/journals/2021/22-2021/17.pdf> (дата звернення: 06.09.2025).
4. Dolga T. O., Melnyk Y. S., Tymosh Y. V. Комунікативні бар'єри в сім'ї: психолінгвістичний аналіз та консультування з урахуванням вікової специфіки. Scientific notes of lviv state university of life safety. pedagogy and psychology. 2025. № 1(5). С. 187–191. URL: <https://doi.org/10.32782/3041-1297/2025-1-25> (дата звернення: 06.09.2025).
5. Prib H. A., Beheza L. Y. Psychosocial support for recovery of working capacity internally displaced persons. Scientific notes of taurida national V.I. vernadsky university, series psychology. 2024. No. 2. P. 57–64. URL: <https://doi.org/10.32782/2709-3093/2024.2/11> (дата звернення: 06.09.2025).

**ДЕЯКІ ПЕРВИННІ ЗАХОДИ З ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ
У МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ: НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА АСПРАНТУРИ ЗІ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ «МЕДИЦИНА» ГАЛУЗІ ЗНАНЬ «ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я ТА
СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ», АНТИПЛАГІАТНЕ ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ТА ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ**

Вергун Андрій Романович

доктор медичних наук, доцент кафедри сімейної медицини
антиплагіатний експерт, старший інспектор наукового відділу
ДНП «Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького»
професор НМД ТУСО Львівського торговельно-економічного університету
(за сумісництвом)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7521-3241>

e-mail: plagiama@mail@meta.ua, тел.: +38 (050) 7473340

Сергієнко Вікторія Олександрівна

проректор з наукової роботи, доктор медичних наук,
професор кафедри ендокринології

ДНП «Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького»

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6414-0956>

Ягело Світлана Петрівна

кандидат філологічних наук, доцент кафедри українознавства, вчений секретар
ДНП «Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького»

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9990-1022>

Вергун Оксана Михайлівна

кандидат медичних наук, доцент кафедри терапії №1, медичної діагностики та
гематології трансфузіології ФПДО, старший інспектор наукового відділу
ДНП «Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького»

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3990-8791>

Актуальною є проблема оптимізації антиплагіатної перевірки наукових праць впровадженням нових алгоритмів комплексного застосуванням онлайн- і десктопного програмного забезпечення (ПЗ) з урахуванням його валідності з позицій академічної доброчесності. З вересня 2015 р. у державному некомерційному підприємстві «Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького» розроблене й імплементоване Положення про протидію академічному плагіату, встановлено та оновлюється ефективно пошукове ПЗ. Первинна експертиза наукових праць (включно з дисертаційними матеріалами) на наявність необґрунтованих та неправомірних текстових співпадінь здійснюється у науковому відділі з вересня 2015 року, згідно з положенням про первинну експертизу наукових праць на наявність академічного плагіату, що визначає основні поняття, завдання, принципи функціонування і призначення, склад і структуру та регламентує основні засади організації автоматичної перевірки на наявність текстових співпадінь.

Мета роботи. Охарактеризувати та оптимізувати комплекс підготовки аспірантів галузі знань: І. охорона здоров'я та соціальне забезпечення, (кваліфікація: доктор філософії (PhD) у державному некомерційному підприємстві «Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького» з аспектів академічної доброчесності та з позицій протидії плагіату згідно з рекомендаціями МОН України.

Робоча навчальна програма з дисципліни «Академічна доброчесність, етика та інформаційне забезпечення наукових досліджень» є створена в умовах військової агресії, з урахуванням валідності пошукового ПЗ для підтримки технічної перевірки наукових та навчальних праць. Ця освітня компонента підготовки фахівців третього (освітньо-наукового)

рівня вищої освіти – докторів філософії (Phd), що сформована науковим відділом, є окремим документом, який розробляється на основі освітньо-наукової (наукової) програми та є однією з освітніх складових навчання аспіранта, розроблена відповідно до Стандарту вищої освіти третього (освітньо- наукового) рівня вищої освіти з підготовки докторів філософії (PhD), галузі знань: І. охорона здоров'я та соціальне забезпечення, (кваліфікація: доктор філософії (PhD) з урахуванням наступних нормативних документів: Закон України «Про вищу освіту» (№ 1556- VII) – чинний; Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (№ 848 - VIII) – чинний; Закон України «Про авторське право і суміжні права» (№ 3792 - XII) - чинний; Національний стандарт України «Бібліографічне посилання» (ДСТУ 8302:2015) – чинний. Ця навчальна дисципліна є спрямованою на здобуття аналітичних компетентностей, необхідних під час планування і виконання дисертаційного дослідження та забезпечення адекватної комунікації у сфері наукової спільноти, на формування в аспірантів теоретичних знань та набуття практичних навичок і вмій щодо дотримання етичних та морально-правових принципів при плануванні та виконанні наукових досліджень за участю людини та з використанням лабораторних тварин, одержання аспірантами та здобувачами знань про науково-дослідну діяльність і набуття навичок проведення самостійних досліджень, особливостей технології проведення патентних досліджень і складання звітної документації, ґрунтується на вивченні аспірантами законів України, рекомендацій світової наукової спільноти і МОН України, наказів у державному некомерційному підприємстві «Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького» щодо академічної доброчесності, можливостей сучасного ПЗ, принципів доказової медицини для здійснення фахового аналізу медико-біологічних даних щодо можливого виникнення етичних порушень та конфліктів інтересів, порівняння отриманих результатів з науковим доробком інших дослідників і наукових шкіл в контексті забезпечення та збереження адекватної наукової та професійної комунікації. Усі аспіранти, незалежно від форми навчання, зобов'язані відвідувати аудиторні заняття (під час сесійних періодів) і проходити усі форми поточного та підсумкового контролю, передбачені навчальним планом та освітньо-науковою програмою аспірантури вищого навчального закладу. Аспіранти проводять наукові дослідження згідно з індивідуальним планом наукової роботи, який затверджується вченою радою не пізніше ніж через 3 місяці після вступу здобувача наукового ступеня до вищого навчального закладу.

Засвоюючи методологію й методику наукових досліджень аспіранти повинні ознайомитись з методами збору й аналізу необхідної інформації, навчитись елементам виділення наукової проблеми, в основі якої лежить задум (ідея) дослідника, вміти сформулювати мету і завдання дослідження, зіставити та порівняти власні результати дослідження з літературними даними. Виконання програми даної дисципліни згідно з навчальним планом передбачає наступні види подачі матеріалу: лекції, практичні заняття, самостійна робота. Після систематизації усієї відібраної при пошуку літератури, аспірант повинен оформити та подати на затвердження “Звіт про наукові інформаційні та патентні дослідження” з урахуванням етичних та морально-правових принципів при плануванні та виконанні наукових досліджень за участю людини та з використанням лабораторних тварин. Дисципліна «Академічна доброчесність, етика та інформаційне забезпечення наукових досліджень» вивчається на 1-ому році навчання у закладі вищої освіти (ЗВО), галузі знань: І. охорона здоров'я та соціальне забезпечення, спеціальність: І.2 Медицина, (кваліфікація: доктор філософії (PhD), очна денна, очна вечірня форма навчання) і складається з трьох змістових модулів “Академічна доброчесність та антиплагіат”, “Наукова етика”, “Технологія інформаційного забезпечення та патентно-літературний супровід науково-дослідних робіт”. Викладається протягом 90 годин, з них 10 годин лекційних, 34 годин практичних занять та 46 годин самостійної роботи; залік проводиться на завершальному практичному занятті протягом однієї академічної години.

Для технічної підтримки перевірки наукових та навчальних праць у методичних вказівках у державному некомерційному підприємстві «Львівський національний медичний

університет імені Данила Галицького» розміщуються посилання на оптимальні онлайн-сервіси. Методичні рекомендації з протидії академічному плагіату, навчально-методичні матеріали в т.ч. лекції з аспектів академічної доброчесності є у відкритому доступі на сайті наукового відділу та кафедри сімейної медицини. Вибір ПЗ для проведення перевірки здійснюється індивідуалізовано з урахуванням меморандумів МОН України та методичних рекомендацій, обсягу представленого на експертизу матеріалу, технічних аспектів оптимізації затрат часу та економічних факторів. Кожне антиплагіатне ПЗ, незважаючи на подібність алгоритмів та застосування методу шингла, має свої особливості, переваги та недоліки, особливості пошукової індексації, нюанси щодо зручності та доступності для практичного використання. При проведенні первинної антиплагіатної експертизи документ попередньо трансформується у формат .txt і перевіряється. Науковий відділ визначає основні завдання та ПЗ для експертизи, принципи функціонування і здійснення експертизи та регламентує основні засади організації первинної автоматичної перевірки наукових праць - наукових текстів та дисертаційних матеріалів. Відповідальна особа за результатами перевірки наукових робіт на факультеті проводить облік, загальний якісний аналіз їх рівня, оцінку ступеня унікальності тексту та валідності текстових співпадінь. Пошук в Інтернеті та Репозитарії Університету здійснюється декількома пошуковими системами (ПС), ліцензованим та вільнодоступним ПЗ "StrikePlagiarism", "Unicheck" (у створених особистих кабінетах), "Viper", "Plagiarism Detector Pro", "AntiPlagiarism.NET" (для прямої перевірки в Репозитарії Університету та мікрорепозітаріях структурних підрозділів), "AdvegoPlagiatus", при необхідності перевірки англійських текстів, для швидкої додаткової експертизи тез доповідей, анотацій тощо, – з додатковим залученням ресурсів інших інтернет-сервісів. Окрім того проводиться перехресна (пороздільна) первинна технічна перевірка розділів дисертаційних робіт та авторефератів дисертацій ліцензованим ПЗ "Plagiarism Detector PRO" та вільнодоступним "AdvegoPlagiatus". Старіші версії останнього ПЗ, зокрема 1.3.1.7., 1.3.3.1., 1.3.3.2. залишаються «еталонними» для самоперевірки у структурних підрозділах університету статей та тез доповідей на наявність текстових співпадінь із загальнодоступних (онлайн) джерел. Дії експертів спрямовані на забезпечення честі, гідності, взаємної поваги і довіри, рівноправності та толерантності усіх учасників освітнього процесу шляхом дотримання усіма учасниками принципів та загальноприйнятих норм щодо етичної поведінки. У разі подання недостовірної інформації процедура атестації здобувача призупиняється.

Превентивні заходи щодо академічного плагіату в університеті здійснюються шляхом: видання та розповсюдження методичних вказівок з визначенням уніфікованих вимог щодо належного оформлення посилань на матеріали, використані у наукових роботах; запровадження на факультетах та в інститутах спеціальних занять з основ адекватного проведення досліджень та написання наукової роботи, на яких акцентувати увагу на коректному використанні у наукових роботах інформації з інших джерел та уникненні плагіату, правилах опису джерел та оформлення цитувань; розміщення про первинну експертизу наукових праць на наявність академічного плагіату на офіційному Web-сайті державного некомерційного підприємства «Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького». Основними причинами відхилення статей на етапі первинної антиплагіатної експертизи та рецензування були порушення правил цитування та наявність текстових реплікацій у науковій статті, що підтверджувалося перехресною експертизою після апеляції. Відхилення наукових праць не вимагало застосування адміністративних заходів та не було причиною тролінгу молодих науковців університетською спільнотою. Працівниками наукового відділу, спільно зі співробітниками кафедр узагальнено результати експертиз наукових праць та оприлюднено результати публікаціями у фахових педагогічних журналах. З метою стимулювання викладацького складу, докторантів, аспірантів, здобувачів наукового ступеня та студентів випускників усіх форм навчання до самостійного виконання наукових робіт пропонується здійснювати попереднє заслуховування та обговорення результатів виконаних наукових робіт на засіданнях наукових студентських гуртків,

товариств молодих вчених, круглих або дискусійних столів; на засіданнях кафедр (лабораторій) на яких виконувалася робота. Відповідальність за достовірність інформації про дотримання вимог академічної доброчесності здобувачем, яка подається до Вченої ради Університету щодо атестації Здобувачів, покладається на проректора з наукової роботи, відповідальної особи за забезпечення діяльності спеціалізованих вчених рад з присудження ступенів доктора філософії та співробітника наукового відділу, відповідального за первинну автоматичну перевірку наукових текстів та дисертаційних матеріалів. Підписом у авторському договорі автор підтверджує, що розміщуючи роботу у репозитарії він не порушує прав третіх осіб (інших авторів або видавництв). За об'єктивність антиплагіатного експертного висновку несе відповідальність керівник відповідного структурного підрозділу. У випадках наявності встановленого факту академічного плагіату автор сам або за допомогою уповноваженого працівника бібліотеки вилучає роботу з репозитарію, що не може бути підставою до троллінгу чи шантажування науковця академічною спільнотою. Наукові, науково-педагогічні, педагогічні працівники та здобувачі вищої освіти зобов'язуються виконувати норми академічної доброчесності, усвідомлюючи свою відповідальність за формування сприятливого академічного середовища для забезпечення дієвої організації освітнього процесу, розвитку інтелектуального, особистісного потенціалу, підвищення престижу навчального закладу та його структурних підрозділів. Таким чином, імплементація принципів академічної доброчесності полягає не лише у превентивних заходах щодо виявлення академічного плагіату, але також глобальніше – у забезпеченні дотримання високих професійних стандартів в усіх сферах діяльності (освітній, науковій, навчальній, виховній тощо) щодо адекватних академічних взаємовідносин та професійного спілкування між науковими, науково-педагогічними, педагогічними працівниками та здобувачами вищої освіти, у запобіганні проявам девіантних псевдонаукових дій.

НОВІ ПІДХОДИ ТА ВИМОГИ ДО ВИКОРИСТАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ МАЙБУТНЬОГО ЮРИСТА

Демченко Діна Ісхаківна

кандидатка педагогічних наук, доцентка
старша викладачка кафедри іноземних мов
Національного юридичного університету
Імені Ярослава Мудрого
Orcid 0000-0002-0533-4937
dena.demchenko@gmail.com

Оволодіння іноземною мовою у вищому навчальному закладі, що розглядається як засіб професійного зростання і підвищення творчої активності майбутніх фахівців, підвищення рівня загальної культури представників юридичної галузі, є необхідним компонентом професійної освіти. Принципово нові підходи та вимоги до використання іноземної мови в процесі професійної підготовки майбутнього фахівця пояснюється корінними змінами в системі освіти в цілому і в вищій професійній освіті зокрема.

Суспільство висуває нове соціальне замовлення – сучасності потрібні спеціалісти, які володіють іноземною мовою на достатньому рівні. Крім того, змінилися особисті інтереси й вимоги студентів немовних спеціальностей – вони відчують необхідність в отриманні практичних знань з іноземної мови, її використання в практичній професійній діяльності. Невипадково під час вибору додаткової освіти більшість студентів віддають перевагу іноземним мовам поряд з правовими та економічними знаннями.

Оволодіння іноземною мовою в немовному вищому навчальному закладі виконує практично всі функції загальноосвітньої та соціокультурної підготовки студентів, що має велике виховне значення. Оволодіння іноземною мовою сприяє також розвитку пізнавальних і творчих функцій психіки. Розвиваються дуже важливі для майбутнього юриста інтелектуальні функції аналізу та синтезу, узагальнення, абстрактне мислення. Іноземна мова є загальноновизнаним засобом міжкультурної комунікації, ефективним важелем розвитку освітнього і культурного потенціалу, інтелектуальних здібностей сучасної людини.

Демократизація суспільства, розвиток економічних, соціально-культурних зв'язків з зарубіжними країнами спричинили розширення взаємодії українських громадян з представниками зарубіжних країн, а також впровадження представників українського криміналу за кордон з метою ухилення від правосуддя, налагодження кримінальних зв'язків і розширення кримінальної діяльності. У зв'язку з цим, українські правоохоронні органи мають тісно взаємодіяти з зарубіжними колегами як через міжнародну організацію кримінальної поліції (Інтерпол) з метою пошуку і розв'язання проблем злочинних дій українських громадян і надання допомоги щодо з'ясування питань про дії іноземців на території нашої країни, так і безпосередньо з іноземними колегами різних підрозділів правоохоронних органів. Це підвищує необхідність формування професійної іншомовної компетентності українських представників юридичної професії.

Аналіз різних підходів до проблеми опанування і використання іноземної мови в сучасній системі вищої юридичної освіти засвідчив, що вміння спілкуватися іноземною мовою в галузі своєї спеціалізації, підтримувати комунікацію іноземною мовою з урахуванням специфіки іншомовної культури є невід'ємним компонентом підготовки компетентного фахівця.

Інтернаціоналізація суспільного життя обумовлює необхідність оволодіння і використання іноземної мови кожною особистістю. Вона стає дієвим чинником соціально-економічного, науково-технічного й загальнокультурного прогресу суспільства, що підвищує статус іноземної мови як галузі освіти.

Оволодіння іноземною мовою в системі вищої професійної освіти займає сьогодні відповідне своєму призначенню місце. Поступово змінюється відношення до оволодіння іноземною мовою як до другорядного завдання, що забезпечує лише загальнокультурну підготовку майбутнього фахівця.

Мета використання іноземної мови в процесі професійної підготовки майбутніх представників юридичної професії полягає в тому, щоб допомогти студентів стати дієздатним з іноземної мови за фахом. Під мовною дієздатністю за фахом науковці розуміють здатність людини, яка навчається, одержувати відповідну інформацію іншою мовою і здатність порозумітися іноземною мовою, що передбачає спроможність одержувати максимум інформації, використовуючи свої мовні засоби і творчі стратегії, однозначно і досить компетентно висловити свою думку засобами іноземної мови.

Список літератури:

1. Александрова В.В. Професійно-орієнтоване навчання іноземної мови / В.В.Александрова // Іншомовний аспект підготовки фахівців для органів внутрішніх справ України: Матеріали міжнародної практичної конференції, Харків, 20-21 травня 1999 / Ун-т внутр. справ. – Х.: Ун-т внутр. справ, 1999. – С.11-14.
2. Афендікова Л.А. Рольова гра в навчанні курсантів вузів МВС України іноземної мови // Іншомовний аспект підготовки фахівців для органів внутрішніх справ України: матеріали міжнародної практ. конф., (Харків, 20-21 травня 1999 р.) / Ун-т внутр. справ. – Х.: Ун-т внутр. справ, 1999. - С.15-17
3. Білобородова Л.Д. Комплексне навчання держслужбовців іншомовної комунікації на базі модульно-рейтингової системи // Теорія та практика державного управління: [Збірник] / Нац.акад.держ.упр. при Президентові України, Харк. регіон. ін-т [Редкол.: Г.І.Мостовий та ін.]. – Вип.4. Актуальні питання навчання іншомовної комунікації у вищих навчальних закладах: матеріали наук.-практ.конф., 20 травня 2003 р. – Х: Магістр, 2003. – С. 51-54.

ФУНКЦІОНАЛ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНИХ І КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК

Дорош В.А.

старший викладач кафедри фізичного виховання
Український державний університет науки і технологій

Студентський вік є одним із найважливіших етапів у житті людини, адже саме в цей період відбувається інтенсивне становлення особистості. Молодь переходить від підліткового світосприйняття до дорослого, набуває життєвого досвіду, визначається зі своїми цінностями та життєвими орієнтирами. **Формування світогляду** і звичок у студентські роки пов'язане з активним пізнанням світу, розширенням кругозору та критичним осмисленням отриманої інформації – саме в цей час молода людина визначає свої пріоритети, моральні переконання, ставлення до суспільних і професійних проблем [1].

Соціальні навички (soft skills) – це особистісні якості та уміння, які дозволяють ефективно взаємодіяти з іншими людьми та адаптуватися в різних соціальних ситуаціях. До них належать комунікативні навички (активне слухання, чітке висловлювання думок, уміння вести бесіду), навички роботи в команді (взаємодія, компроміс, підтримка), емоційний інтелект (емпатія, самоконтроль) [2].

Проходження дисципліни «Фізичне виховання» в закладах вищої освіти країни сприяє розвитку таких соціальних навичок, як тайм-менеджмент, здатність приймати рішення в умовах дефіциту часу, працювати в команді та мотивувати команду, розглядати різні точки зору. Щодо умінь - враховувати основні теорії, методи та принципи соціально-гуманітарних наук під час формування технічних рішень.

З наукової точки зору зв'язок між фізичною культурою та набуттям соціальних навичок (soft skills, соціальної компетентності) пояснюють наступними підходами:

- Соціально-психологічний аспект, який оперує компонентами колективної діяльності та соціалізації. До першого відносять більшість форм фізичної культури (ігрові види спорту, групові тренування, командні вправи), які вимагають взаємодії, комунікації та координації дій. Це стимулює розвиток навичок спілкування, уміння взаємодіяти, брати особисту відповідальність. В контексті соціалізації фізичну культуру сприймають як соціальний простір, де людина вчиться виконувати роль (лідер, партнер, організатор, виконавець), яка формує досвід взаємодії в суспільстві.

- Психофізіологічний аспект включає регуляцію емоцій та вольові якості. Дозовані фізичні вправи активують нейробіологічні механізми людини (ендорфіни, дофамін, серотонін), що покращують емоційний стан. Це підвищує стресостійкість і здатність конструктивно взаємодіяти з іншими. Формування вольових якостей вимагає систематичного тренування на підставі самодисципліни та наполегливості. Сформовані якості згодом переносяться в соціальні ситуації та значною мірою визначають подальший професійний успіх і рівень самореалізації особистості.

- Педагогічний аспект визначає виховну функцію фізичної культури. У відповідності з класичною педагогічною теорією заняття фізичними вправами будують не лише тіло, вони формують основи моралі та етичної поведінки особистості. Спорт передбачає конфліктні ситуації, необхідність прийняття відповідальних рішень, лідерство, підпорядкування. Це є "тренажером" для розвитку соціальних навичок у реальному житті.

Сьогодні дослідження українського студентства ведуться систематично і охоплюють широке коло проблем від студентської наукової та професійної мобільності до аналізу їх ціннісно-мотиваційної сфери. Не менш актуальними залишаються дослідницькі проекти,

пов'язані з конструюванням соціального портрету сучасного студента (В. Андрущенко, В. Бех, А. Ярошенко, А. Вишняк, І. Мартинюк) [3].

Зусилля суб'єктів освітнього процесу закладів вищої освіти країни спрямовуються на реалізацію змісту, в основі якого такі цінності: комунікативні (спілкування, публічні виступи, переконання, ведення переговорів, дипломатичність, тактовність); лідерські (неформальний вплив, робота в команді, управління часом, коучинг, відповідальність); керування емоціями (стресостійкість, емпатія, емоційний інтелект); особистісний розвиток (навчання впродовж життя, критичне мислення, креативність); валео-екологічні (фізичне вдосконалення, установа на здоровий спосіб життя) [4].

Дослідження Fitri Adifa та Khairul Amri (Індонезія, 2025) виявило позитивний вплив колаборативного навчання на формування соціальних навичок в школах на уроках фізичної культури. Систематичний огляд у BMC Public Health доводить, що використання моделей Sport Education (SE) та Social-Emotional Learning (SEL) під час уроків фізичної культури сприяє розвитку відповідальності, співпраці, контролю емоцій, емпатії. Дослідження у Великій Британії (University of Exeter) виявило, що для третини дітей віком 7–12 років, які не мали спілкування та прогулянок з однолітками у вільний час, формування соціальних та емоційних навичок, включаючи уміння регулювати емоції, поведінку та взаємини, складало певні суб'єктивні труднощі.

Фізична культура як частина суспільної культури формує відчуття приналежності до спільноти, сприяє розвитку соціальних навичок через інтеграцію біопсихологічних механізмів і соціально-педагогічних процесів, виступає своєрідним «соціальним тренажером» де людина набуває досвіду взаємодії, який переноситься у професійне й повсякденне життя.

Список літератури:

1. Антоненко Т.Л., Безугла, М.В. (2017) Духовно-культурні цінності освіти студентської молоді: монографія. Київ: Інститут обдарованої дитини НАПН України. 254 с.
2. Ковальчук М. С.(2023) Формування ключових Soft Skills у здобувачів вищої освіти. Soft skills – невід'ємні аспекти розвитку та формування конкурентоспроможності сучасних студентів: матеріали науково-практичного семінару. Умань, 2023. С. 16–18.
3. Бех І.Д. (2008) Виховання особистості: підручник. Київ: Либідь, 818 с.
4. Смоляк П. (2021) Модель формування соціальних навичок студентів аграрних закладів вищої освіти. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 2021, №6 (110) С. 218-227.

АРТ-ТЕРАПІЯ В ІНКЛЮЗИВНІЙ ОСВІТІ

Іванова Анна Вікторівна

керівник гуртка образотворчого мистецтва

Комунального позашкільного навчального закладу «Станція юних техніків»

Управління освіти Краматорської міської ради Донецької області

тел..0990466206

a0990466206@gmail.com

Арт-терапія - ефективний метод для підтримки інклюзивних дітей. Вона допомагає їм виражати почуття, розвивати соціальні навички та покращувати самооцінку. Це не просто малювання чи ліплення, а спосіб спілкування через творчість, що особливо важливо для тих, кому складно спілкуватися вербально.

Творча діяльність сприяє глибоким змінам у психологічному стані та підходить для дітей, незалежно від їхнього попереднього досвіду в мистецтві. Використовуючи образотворче мистецтво, музику, танець, театральні форми та інші види творчості, можливо досягти психологічного очищення та внутрішнього спокою. У сучасному світі арт-терапія все більше застосовується для допомоги людям, які стикаються з наслідками війни, кризовими ситуаціями чи життєвими негараздами.

Ефективність терапії полягає в тому, що наш мозок активує певні нейронні шляхи, що допомагають знижувати рівень стресу та тривоги, коли ми малюємо, ліпимо чи складаємо музику. Стимулюється вироблення гормонів, що знижують стрес та підвищують відчуття задоволення.

Однією з ключових переваг арт-терапії є її доступність. Кожен художній матеріал має багато плюсів, зокрема:

- Малювання. Використання фарб, олівців, фломастерів або крейди. Це класичний і дуже ефективний метод. Допоможе відпочити та увімкнути фантазію.

- Ліплення. Робота з глиною, тістом, пластиліном розвиває відчуття форми.

- Пісочна терапія. Заняття з кінетичним або звичайним піском допомагають дітям заспокоїтися та розслабитися.

- Колажі та аплікації. Створення картин із різних матеріалів - папір, тканина, гудзики, листя. Це заохочує креативність і роботу з різними текстурами.

- Музична та танцювальна терапія. Використання звуків, музичних інструментів і рухів для вираження емоцій і покращення координації.

Що діти отримують після арт-терапії:

- Вираження емоцій. Через малюнок, скульптуру або аплікацію діти можуть безпечно висловити свої переживання та емоції, з якими вони не можуть впоратись на словах.

- Розвиток дрібної моторики. Робота з різними матеріалами, як фарби, глина, пластилін, пісок, значно покращує координацію та моторику рук.

- Підвищення самооцінки. Коли дитина створює щось унікальне, це підвищує її впевненість у собі.

- Соціалізація. Групові заняття арт-терапією сприяють взаємодії з іншими дітьми. Вони вчаться ділитися матеріалами, допомагати один одному та поважати чужу творчість.

В інклюзивній освіті арт-терапія є не просто додатковим методом, а потужним інструментом для гармонійного розвитку дітей, створюючи простір, де кожен може відчувати себе успішним. Обираючи здорові методи підтримки, можна відкривати власне Я через мистецтво і побудувати своє майбутнє.

Арт-терапія - захоплююча та водночас надзвичайно корисна терапевтична діяльність, спрямована на гармонізацію внутрішніх психологічних процесів і навколишнього

середовища через творче самовираження дитини. Простими словами, арт-терапія - це творча діяльність, метою якої є поліпшення стану дитини з розладом.

Однак арт-терапія для дітей з обмеженими можливостями - це не хаотичний процес, а структурована діяльність. Робота проводиться за чітким планом, завданням з урахуванням стану дитини та цілей арт-терапії.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ОСВІТИ

Іванчук Володимир Володимирович

кандидат філософських наук

проректор з науково-педагогічної роботи

і соціально-економічного розвитку

ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

(Слов'янськ-Дніпро, Україна)

ORCID ID: 0000-0001-5302-3511

dergen010@gmail.com

Професійна підготовка менеджерів освіти (адміністраторів закладів освіти, керівників підрозділів, політиків освіти) займає центральне місце у розвитку ефективної системи освіти. Ця підготовка здійснюється в умовах трансформаційних викликів: цифровізація освітнього процесу, інтеграція в європейський освітній простір, підвищені вимоги до якості менеджменту та підзвітності, зростання ролі компетентнісного підходу. Нормативно-правове поле формує рамки освітніх стандартів, зміст освітніх програм (ОПП), процедури ліцензування та акредитації, вимоги до практик підготовки і практик оцінювання програми.

Проаналізуємо, які нормативні акценти актуалізовано останніми роками в Україні, які зарубіжні фреймворки впливають на формування компетентностей освітніх менеджерів, і які ключові тенденції розвитку освітнього менеджменту випливають із сучасних документів.

Дослідження має нормативно-правову та прикладну спрямованість. Нами використано такі методи, як-от: аналіз нормативних актів та стандартів (офіційні тексти МОН, накази, постанови, настанови 2018–2025 рр.); контент-аналіз освітньо-професійних програм (ОПП) 073 «Менеджмент» (бакалавр/магістр) як прикладів реалізації стандартів.; порівняльний аналіз національних документів із міжнародними фреймворками (ІЕР/UNESCO Competency Framework, DigCompEdu, OECD та європейські документи з лідерства й інклюзивності); синтез тенденцій на основі виявлених нормативних акцентів та практичних рекомендацій документів.

Наукові праці з менеджменту освіти останніх років підкреслюють запит на компетентнісний підхід, цифрову грамотність, лідерство змін та інклюзивне управління (дискусії у роботах міжнародних агенцій та академічної літератури). Одночасно зростає інтерес до стандартів підготовки, що повинні поєднувати теоретичну підготовку й практичну готовність до управління в умовах невизначеності та цифрової трансформації. Міжнародні фреймворки (ІЕР Competency Framework) систематизують ключові технічні, стратегічні й відносинні компетенції для планувальників і менеджерів освіти; DigCompEdu фокусується на цифрових компетенціях педагогів, але його підходи релевантні і для керівників; OECD та European Agency працюють над політиками лідерства та інклюзивності, їхні рекомендації впливають на національні програми підготовки.

Українські стандарти вищої освіти за спеціальністю 073 «Менеджмент» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» (за новим переліком галузей та спеціальностей код і найменування спеціальності – D 3 Менеджмент, галузь знань – D Бізнес, адміністрування та право [1]) було прийнято у 2018 (для першого (бакалаврського) рівня), у 2019 (для другого (магістерського) рівня) та у 2021 році для третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти.

У стандартах задано програмні компетентності, очікувані результати навчання та вимоги до практичної підготовки.

Крім того, для розуміння змісту професійної підготовки майбутніх фахівців освітнього менеджменту слід проаналізувати освітньо-професійні програми (ОПП) –

локальні реалізації стандарту у закладах, що відображають профілі підготовки менеджерів освіти (бакалавр, магістр). Приклади ОПП демонструють матриці компетентностей та блоки практик. Ураховуючи той факт, що освітні стандарти спеціальності «Менеджмент» були прийняті кілька років тому, а також реалізацію освітнього процесу в Україні впродовж останніх трьох років в умовах повномасштабного воєнного вторгнення, доцільно також вивчити накази й розпорядження Кабінету міністрів України, Міністерства освіти і науки останніх років щодо специфіки підготовки фахівців.

Відзначимо, що теорії і практиці професійної підготовки майбутніх менеджерів освіти можна виокремити провідні тенденції. Серед них:

Домінування компетентнісного та практико-орієнтованого підходів. Стандарти та ОПП дедалі чіткіше орієнтуються на формування результатів навчання у вигляді компетентностей (управлінської, аналітичної, цифрової, комунікативної та ін.), а також на обов'язкові елементи практичної підготовки та стажування. Це відображено в поточних редакціях стандартів і в шаблонах ОПП.

Цифрова складова навчання менеджерів освіти. У документах МОН України і ОПП кожного ЗВО наголошено на необхідності розвитку цифрової компетентності, зокрема для управління інформаційними системами закладу, цифрової комунікації, опанування цифрових інструментів для планування й моніторингу. Цей акцент посилюється загальнонаціональними ініціативами цифрової трансформації.

Інтернаціоналізація та відповідність європейським підходам. Оновлення галузей/спеціальностей та перехід до більш гнучких профілів підготовки відповідають європейським стандартам мобільності та сумісності освітніх результатів. На рівні ОПП усе частіше згадуються міжнародні стажування, подвійні дипломи й англійські компоненти.

Якість освіти, доброчесність і прозорість. Останні роки сфера підготовки менеджерів освіти підсилює норми академічної доброчесності, прозорості процедур стажувань і практик, а також публічності результатів освітньої діяльності (регулярні звіти, матриці компетентностей в ОПП тощо)

Гнучкість освітніх траєкторій. Оновлені документи дозволяють закладам створювати профілі ОПП, що краще враховують локальні потреби і поєднують менеджмент освіти з профільними напрямками (наприклад, менеджмент в освітній політиці, проєктний менеджмент у освіті та ін.).

Професійна підготовка вітчизняних освітніх менеджерів ураховує положення кількох іноземних нормативних документів та фреймворків.

1. IEP-UNESCO Competency Framework for Educational Planning and Management / Рамка компетентностей для планування й управління освітою (2024). Компетентнісна модель, що виділяє технічні, стратегічні та ін. компетентностей для планувальників і менеджерів освіти; корисна для формування навчальних модулів та критеріїв відбору персоналу [2].

2. DigCompEdu – European Framework for the Digital Competence of Educators / Європейська рамка цифрової компетентності педагогів (2017). Хоча фреймворк орієнтований на педагогів, його структура цифрової компетентності (професійна взаємодія, цифрові ресурси, навчання й оцінювання, підтримка здобувачів) може бути застосована й до освітніх менеджерів, особливо у частині цифрового лідерства [3].

3. Framework of Reference. The Making of: Leadership in Education. A European Qualification Network for Effective School Leadership / Лідерство в освіті. Європейська мережа кваліфікацій для ефективного шкільного лідерства (2020). Підкреслює роль лідерства у впровадженні політик та якості викладання; роз'яснює політики щодо підтримки керівників освіти [4].

4. Inclusive School Leadership: A practical guide to developing and reviewing policy frameworks / Інклюзивне шкільне лідерство: практичний посібник з розробки та перегляду політичних рамок (2020). Документ/фреймворк, що висвітлює компетенції інклюзивного лідера, роботу в команді та політичні/правові умови для інклюзії [5].

Ці міжнародні документи слугують орієнтиром для українських стандартів: вони підкреслюють комплексність компетентностей (технічні + соціальні + стратегічні), цифрову підготовку, інклюзивність та етичні аспекти.

Огляд названих нормативно-правових документів дозволяє виокремити декілька ключових тенденцій професійної підготовки майбутніх менеджерів освіти на сучасному етапі:

1. Переорієнтація на компетентності, а не на дисципліни. Модель «результат-компетентність» домінує у стандартах і ОПП.
2. Посилення цифрової складової підготовки менеджерів. Включення курсів з управління ІКТ, аналітики даних, цифрової комунікації й кібербезпеки. DigCompEdu і національні ініціативи підштовхують до стандартизації цифрових навичок.
3. Інтеграція принципів відкритої науки й управління даними. Для менеджерів освіти важливі навички з управління даними, роботи з репозитаріями, політика відкритого доступу.
4. Інклюзивне та мережеве лідерство. Фокус на командній роботі, партнерствах зі стейкхолдерами, політиках інклюзії (SISL, OECD).
5. Етика і регулювання використання технологій (включно з ШІ). Європейські й національні політики дедалі більше уваги приділяють етичним аспектам застосування цифрових інструментів у освіті.
6. Гнучкість освітніх програм і зв'язок із практикою. Запровадження модульних, міждисциплінарних програм і практичних стажувань для швидкої адаптації випускників до ринку праці й професійних потреб освіти.

Також слід засвідчити що нормативно-правове поле України поступово адаптується до європейських стандартів: стандарти ВО спеціальності «Менеджмент» і локальні ОПП уже відображають компетентнісний, цифровий та практико-орієнтований підходи; крім того, було змінено код і галузь знань у відповідності до міжнародних аналогів (D 3 Менеджмент, галузь знань – D Бізнес, адміністрування та право). Без сумніву, в найближчій перспективі узгодження ОПП з міжнародними фреймворками (ІІЕР, DigCompEdu та ін.), посилення модулів практики й стажувань, розроблення стандартів цифрових компетентностей для менеджерів освіти.

Список літератури:

1. Про внесення змін до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти. Постанова Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2024 р. № 1021. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1021-2024-%D0%BF#Text>
2. ІІЕР competency framework for educational planning and management. ІІЕР-UNESCO Global Training Strategy. UNESCO. 2024. 20 p. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000389048>
3. Punie Y., Redecker C. European Framework for the Digital Competence of Educators: DigCompEdu, EUR 28775 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2017. doi:10.2760/178382 (print),10.2760/159770 (online).
4. Framework of Reference. The Making of: Leadership in Education. A European Qualification Network for Effective School Leadership. NLQ Hildesheim, 2011. 20 p. URL: http://www.leadership-in-education.eu/fileadmin/Framework/EN_Framework.pdf.
5. Inclusive School Leadership: A practical guide to developing and reviewing policy frameworks. European Agency for Special Needs and Inclusive Education / M. Turner-Cmuchal and E. Óskarsdóttir, eds.) Denmark: Odense, 2020. https://www.european-agency.org/sites/default/files/SISL_Policy_Framework.pdf

СИСТЕМА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ : СУЧАСНИЙ ВИМІР ПРЕЗЕНТАЦІЙ

Карась А.В.

старший викладач кафедри європейських мов
Державний біотехнологічний університет

Дегтярьова К.О.

старший викладач кафедри європейських мов
Державний біотехнологічний університет

Простір комунікації в умовах сьогодення потребує від усіх закладів вищої освіти активної розробки та запровадження системи дистанційного навчання, яка є важливою та необхідною складовою організації навчального процесу. Дана система базується на підґрунті і використанні новітніх технологій, забезпечуючи зв'язок між учасниками освітньої діяльності, за умов, коли викладач і здобувачі освіти знаходяться в різних локаціях, взаємодія між ними важлива та актуальна. Передусім, площина, де спілкування між учасниками навчального процесу потребує штучно створеного комунікативного середовища [1].

Слушною є думка, що дистанційне навчання вважається однією з форм роботи при проведенні лекційних, практичних, лабораторних занять у навчальному процесі з використанням сучасних інформаційних технологій при територіальній віддаленості усіх учасників процесу [5]. Певна річ, така форма навчання надихає студентів пройти шлях від сприйняття інформації в писемній та усній формах комунікації до її розуміння і відтворення.

Зауважимо, у використанні дистанційної освіти значну роль відіграє мотивація та зацікавленість до вивчення навчального матеріалу за допомогою мультимедійних технологій, які дають можливість візуалізувати цей процес.

Певна річ, за власним досвідом, це поглиблює більш усвідомлене засвоєння матеріалу, мотивує, збагачує учасників навчального процесу інформацією.

Різні аспекти впровадження й застосування мультимедійних технологій в освіті розглядали у своїх напрацюваннях науковці, котрі виокремлюються за двома напрямками: теорії загального використання мультимедіа (В. Безпалько, В. Биков, М.Борисенко, А. Васюра, К. Власенко, А. Гуржій, Р. Гуревич, А. Єршов, П. Жданович, К. Колін, Л. Коношевський, О. Коношевський, С. Свириденко та ін.); інноваційні характеристики мультимедіа (М. Гук, М. Гурієв, М. Коляда, С. Новосельцев, А. Хуторський, О. Царенко та ін.).

Як зауважують дослідники (А. Гуржій, Р. Гуревич, Л. Коношевський, О.Коношевський) сучасні технології характеризують, як «спеціальні інтерактивні технології, які за допомогою технічних і програмних засобів забезпечують роботу з комп'ютерною графікою, текстом, мовленнєвим супроводом, високоякісним звуком, статичними зображеннями й відео» [6].

Одним із варіантів опрацювання теоретичного і практичного матеріалу вважається процес використання інформаційно-комунікаційних технологій, а саме: створення та захист проєкту за формою презентацій, які в онлайн контенті акцентують увагу на основному матеріалі.

В контексті аналізу цієї теми варто зазначити, які акценти можуть налаштувати на певний емоційний настрій, що допомагає сприйняти та запам'ятати навчальний матеріал, зрозуміти логіку побудови висновків, схем, таблиць.

Відомо, що використання презентацій дозволяє викладачеві виявити творчість, усвідомити індивідуальність здобувачів освіти, проілюструвати виконання різноманітних вправ, що розширює освітній простір учасників навчального процесу.

На нашу думку, створення і тематика презентацій повинна бути у відповідності до робочої програми основної компоненти. Презентувати обрану тему слід:

- протягом вивчення нового матеріалу;
- протягом перевірки вправ для самостійної роботи;
- під час перевірки домашніх завдань;
- під час закріплення вивченого матеріалу.

Мета презентації має співпадати з цілями лекційного, практичного, самостійного заняття а саме: створити мотивацію, надати в повному обсязі інформацію щодо вивчення нового матеріалу, сформувати мовну компетенцію майбутніх фахівців, поєднати набуті знання і практичне оволодіння нормами сучасної української літературної мови.

Утім, при створенні мультимедійної презентації педагог має дотримуватися певних пунктів плану [4]:

- по-перше, вибір мети, теми заняття та завдань ;
- по-друге, кожен слайд повинен представляти собою необхідну ланку розповіді і працювати на загальну ідею презентації;
- по-третє, простежити визначення стилю, оформлення та кількість слайдів; кінцевий перегляд створеної презентації.

Мета і використання мультимедійних презентацій, з одного боку, акцентує увагу студентів на включенні зорової, слухової, асоціативної пам'яті, що мотивує їх до навчання, з іншого—стає віртуальним помічником викладача, варіант збереження та переносу інформації, надає можливість перевірки завдань та контроль знань здобувачів освіти.

Отже, вітчизняні науковці і дослідники відзначають найістотніший метод організації освітнього процесу — презентацію. Майбутні фахівці свідомо сприймають тему заняття, мають зацікавленість і мотивацію обраного матеріалу. Важливим аспектом у презентації представлена робота самостійного опрацювання навчальної, довідкової літератури тощо, де визначені особливості розвитку самоосвіти та творчих уподобань.

Список літератури

1. Дистанційна освіта: сучасний та доступний підхід до процесу навчання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://24tv.ua/education/distantsiye_navchannya_v_shkoli_shho_tse_i_yak_pratsyuye_distantsiyn_a_osvita_v_ukrayin_i_n1188860
2. Наказ Міністерства освіти і науки України 08 вересня 2020 року № 1115 Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0941-20#n2>
3. Приходько Л. А., Сьомак О. В., Ройко Л. Л. Використання додатків Google для підтримки дистанційного навчання учнів початкової школи // Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції «Тенденції та перспективи розвитку освіти, науки та технології в епоху трансформаційних процесів». – Луцьк: Вежа, 2021. С. 207-210.
4. Мультимедійні системи як засоби інтерактивного навчання: посібник / ав.: Жалдак М. І., Шут М. І., Жук Ю. О., Дементієвська Н. П., Пінчук О. П., Соколюк О. М., Соколов П. К. / За редакцією: Жука Ю. О. Київ: Педагогічна думка, 2012. 112 с.
5. Якубов С. Дистанційне навчання. Організація процесу. –[Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/6902/1/S_Yakubov_DSHSHS_1_IPPO.pdf
6. Мультимедійні технології та засоби навчання: навчальний посібник / А. М. Гуржій, Р. С. Гуревич, Л. Л. Коношевський, О. Л. Коношевський; за ред. академіка НАПН України Гуржія А. М. – Вінниця: Нілан-ЛТД, 2017. 556 с.

**ПСИХОЕМОЦІЙНІ АСПЕКТИ ПРИ ДИСТАНЦІЙНІЙ ФОРМІ НАВЧАННЯ В
УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ ЗА ОЦІНКОЮ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ**

Костик О.П.

д.м.н., професор
ORCID - 0000-0001-5606-7931, тел.моб. 0984516838
email kaf_phthisiology@meduniv.lviv.ua

Піскур З.І.

к.мед.н., доцент
ORCID - 0000-0001-9920-2291
тел.моб. 0989224248

Вольницька Х.І.

к.мед.н., доцент
ORCID - 0000-0002-1474-3329
тел.моб. 0676950758

Чуловська У.Б.

к.мед.н., доцент
ORCID - 0009-0007-7280-3098
тел.моб. 0677015678

Галишич Н.М.

к.мед.н., асистент
ORCID - 0009-0007-9418-5614
тел.моб. 0972628700

Сахелашвілі-Біль О.І.

к.мед.н., асистент
ORCID - 000-0001-9920-2291
тел.моб. 0960007699

ДНП «Львівський національний медичний університет
імені Данила Галицького»

У зв'язку з повномасштабним вторгненням російських військ на територію України і початком війни, життєво важливого значення набули питання створення безпечного освітнього середовища для учасників навчального процесу, як викладачів, так і студентів. Як і в усіх навчальних закладах України, студенти усіх курсів Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького навчалися спочатку у дистанційній, а так змішаній формі - offline та online. Навчання студентів в умовах воєнного стану відбувалося шляхом чергування очної та дистанційної форм навчання, що залежало від частоти оголошення повітряних тривог, викликаних загрозою ракетних ударів.

Метою роботи було вивчення психоемоційних аспектів особистісного ставлення студентів 6-го курсу медичних факультетів ЛНМУ імені Данила Галицького до дистанційної, а так змішаної форм навчання в умовах війни.

Матеріали та методи. Вивчення психоемоційних аспектів дистанційного навчання провели на основі аналізу результатів анкетування під час осіннього семестру 2022-2023 навчального року. У анкетуванні взяли участь 56 студентів 6-го курсу медичних факультетів №1 та №2 за спеціальністю «Медицина». Для проведення дослідної роботи створили авторську анкету у Google Form. Викладачі кафедри фтизіатрії і пульмонології поінформували студентів щодо дослідження і його цілей безпосередньо після проведення практичних занять. Студенти, які брали участь у дослідженні, заповнили online-анкети.

Опитування було виключно добровільним, анонімним, жодні дані особистої інформації не були зібрані.

Результати та обговорення. Війна та воєнний стан в Україні стали джерелом стресу для всіх учасників навчального процесу, тому розуміння особистісного ставлення студентів до навчання є актуальним і потрібним в сучасних умовах. Використання інформаційних технологічних засобів збільшує можливості як для освіти, так і для науки.

Середній вік студентів 6-го курсу, які стали учасниками опитування, становив $23,8 \pm 0,2$ років. Дівчат серед студентів 6-го курсу було 71,4%-40, осіб чоловічої статі – 28,6% (16). Важливим було встановити місце проживання/ перебування студентів на момент навчання. Серед студентів 6-го курсу лише одна студентка (1,8%) перебувала за кордоном, більшість опитаних на початок навчального року знаходилися у Львові за винятком 4 (7,1%) студентів, які перебували в інших областях. Освітній процес осіннього семестру 2022 року у ЛНМУ імені Данила Галицького розпочали у змішаному форматі, а воєнні дії в Україні вже тривали більше пів року. Тому питання в анкетах для студентів стосувалися того, які психоемоційні зміни спостерігалися у їхньому ставленні до навчання під час війни в цілому та до дистанційного формату зокрема.

Нами були проаналізовані відповіді студентів на питання щодо власного рівня тривоги під час навчання в умовах воєнного стану. Оцінку проводили в балах від 1 до 5, де 1 бал – не відчуваю тривоги, а 5 балів – дуже високий рівень. Результати засвідчують, що під час війни 39,1% студентів оцінюють свій рівень тривоги, як високий (4 бали), третина (33,7%) – як дуже високий (5 балів), 13,0% опитаних – 3 бали, 5,5% – 2 бали і 8,7% – 1 бал.

Так, третина (33,7%) учасників опитування відзначила, що відчула більшу відповідальність за своє навчання, усвідомила можливість перебувати в навчальному процесі, тобто відзначила зміну в позитивну сторону, в цілому. Однак, 18,5% опитаних вказали на зміну в негативну сторону, відчуваючи байдужість. До того ж, у майже чверті (22,8%) студентів ставлення до навчання в цілому не змінилося, такої же кількості (25%) учасників важко відповісти на поставлене питання. Аналізуючи ставлення студентів 6-го курсу до дистанційної форми навчання під час воєнного стану, треба вказати, що «Дуже добре» ставлення до дистанційного навчання висловили 3,6% (2), як «Добре» - 66,7% (37), «Нейтральне» - 26,1% (15), «Негативно» лише 3,6% (2).

Нами також проаналізована додаткова зайнятість студентів 6-го курсу в умовах війни. Встановлено, що одночасно з навчанням 39,7 % студентів займалися волонтерською діяльністю, 56,4 % працювали і 2/3 серед працюючих саме в медичній сфері. Вивчаючи ефективність організації дистанційного навчання за 5-ти бальною системою оцінювання, встановлено, що думки студентів 6-го курсу чітко розділилися на половину: 50% вважали, що дистанційне навчання організоване ефективно і оцінили його у «4» бали, а 50% оцінили організацію дистанційного навчання у «3» бали. При оцінюванні складових ефективності дистанційного навчання встановлено, що 39,0% (22) вважали, що вона залежала від мотивації студента і викладача; аналогічна кількість (39,0% - 22) вважала, що це залежало від майстерності викладача; 22,0% (13) студентів вважали ефективність дистанційного навчання результатом цілого комплексу названих факторів.

Визначаючи позитивні чинники дистанційного навчання за суб'єктивним оцінюванням студентів, вони обирали кілька варіантів, серед яких були: економія часу та коштів, збереження здоров'я/життя, відчуття власної безпеки і рідних, а також мобільність, тобто можливість перебувати під час проведення занять вдома чи будь-якому іншому місці (закладі) без прив'язки до певного навчального корпусу, збільшення самоорганізації до навчального процесу. Більшість студентів (83,3% - 47) вказали, що до позитивних чинників дистанційного навчання відноситься не лише варіант збереження життя і здоров'я, але і мобільність, можливість додатково працювати, і лише 16,7% (9) вказали на економія часу та коштів.

Щодо негативних чинників дистанційного навчання, то майже всі студенти-медики 6-го курсу назвали відсутність проведення й неможливість удосконалення практичних

навичок. На негативне ставлення до дистанційного навчання через технічні труднощі (відсутність світла, слабкий internet, відсутність гаджетів) вказували 23,2% (13) студентів. На втомлюваність від сидіння перед монітором, відсутність соціальних контактів та недостатню контрольованість навчального процесу з боку викладачів відзначали 19 (33,9%) студентів. На прагнення студента здобувати знання, у 72,3% (40) студентів, дистанційне навчання не виявило свого впливу, а 16 (27,7%) зазначили, що відчували брак мотивації до навчання з переходом на дистанційну форму навчання.

Аналізуючи відповіді студентів 6-го курсу щодо представлення викладачами навчального матеріалу під час дистанційного навчання, то на 10 балів її оцінили 22,3%, на 8 балів – 11,1%, на 6-7 балів – половина опитаних (50,0%) і на 3-5 балів – 16,4% опитаних. Якість засвоєння навчального матеріалу при online-навчанні за 10-ти бальною системою на 8 балів оцінили 13 (22,3%) студентів, на 7 балів – така ж кількість опитаних (22,3%-13); на 5 і 6 балів якість засвоєння матеріалу теж розподілилася серед опитаних порівну – по 27,5% (15) студентів.

Аналізуючи відповіді студентів щодо недоліків в роботі викладачів при дистанційному навчанні, то 72,2% опитаних не мали зауважень до роботи викладачів, 11,1% вважали, що матеріал представлено неякісно, 11,1% - вказували на недостатність візуального матеріалу і лише 5,5% вказали на упереджене ставлення викладачів.

При аналізі відповідей на питання про навантаження щодо підготовки студентів до їх практичних занять в різних форматах навчання, було виявлено, що 55,4% опитаних відзначали однакове навантаження при підготовці до практичних занять, незалежно від формату освітнього процесу, 39,1% - більше навантаження відзначили в умовах очного навчання, і тільки 5,5% студентів відчували більше навантаження щодо підготовки до занять під час дистанційного навчання.

В умовах воєнного стану в Україні виникли певні труднощі у засвоєнні студентами певних програм, тому дистанційне навчання направлене на удосконалення творчих та інтелектуальних умінь студента, використовуючи різні освітні ресурси та програми, які відкриті і доступні в інтернет-мережі. Дистанційний формат навчання надав можливість для самоосвіти, самонавчання, а також загального обміну потрібною інформацією. Онлайн навчання не виключає традиційних методів освіти, але є її частиною, що дає змогу організувати ефективне віртуальне навчальне середовище в складних умовах війни в Україні.

Висновки.

В час воєнного стану в Україні освітній процес не зупинився, а дистанційна форма навчання, на думку абсолютної більшості опитаних студентів, дала можливість перебувати у відносно безпечних місцях. Третина (33,7%) учасників опитування відзначили більшу відповідальність за навчання в цілому і жоден студент ВУЗу не обрав з поміж зазначених варіантів «мені байдуже».

Дослідження показало, що 2/3 опитаних 6-го курсу оцінили дистанційне навчання як «Добре». Спостерігалася позитивна динаміка щодо «Нейтрального» і «Негативного» ставлення до дистанційного формату, а саме зменшилося негативне відношення до нього.

Змішана форма навчання дозволила третині студентів займатися волонтерською діяльністю, більше ніж половині – працювати, в тому числі в медичних установах. Третина опитаних студентів відзначили збільшення самоорганізації до навчального процесу.

Негативною стороною дистанційного навчання для 80,4% студентів-медиків назвали відсутність можливості набуття і удосконалення практичних навичок, 58,7% вказали на відсутність соціальної комунікації, яка посилювала відчуття тривожності. Під час війни 39,1% студентів оцінювали свій рівень тривоги, як високий, третина (33,7%) – як дуже високий.

**ПІДГОТОВКА СПЕЦІАЛІСТІВ З ПРОФІЛАКТИКИ ІНФЕКЦІЙ ТА СТРАТЕГІЯ
ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ****Морозова Неллі Сергіївна**

доктор медичних наук, професор
кафедри гігієни, епідеміології, дезінфектології та професійних хвороб
Харківського національного медичного університету
morozova@gmail.com

Коробкова Ірина Валентинівна

кандидат медичних наук
доцент кафедри гігієни, епідеміології, дезінфектології та професійних хвороб
Харківського національного медичного університету
korobkova59@ukr.net

Попов Олександр Олександрович

кандидат медичних наук
доцент кафедри гігієни, епідеміології, дезінфектології та професійних хвороб
Харківського національного медичного університету
alexropov2357@gmail.com

Головчак Григорій Семенович

кандидат медичних наук
доцент кафедри гігієни, епідеміології, дезінфектології та професійних хвороб
Харківського національного медичного університету
golovchakgs@ukr.net

Забезпечення епідеміологічної безпеки лікувально-діагностичного процесу є однією із головних завдань сучасної медицини та важливою соціально-економічною характеристикою розвитку суспільства.

В сучасних умовах розвитку охорони здоров'я, пріоритетне значення набувають інфекції, пов'язані з наданням медичної допомоги (ІПНМД). У специфічних умовах системи ЛПЗ рівень інфекційної захворюваності визначається своєчасними та адекватними профілактичними та протиепідемічними заходами.

Збудник інфекції є однією з основних ланок епідемічного процесу. Однак специфічних профілактичних заходів практично для всіх форм ІПНМД не існує. Тому неспецифічна дезінфекційна профілактика набуває все більшої актуальності на сучасному етапі розвитку медицини.

Дезінфекція спрямована на знищення або затримку розвитку патогенних мікроорганізмів, що сприяє запобіганню занесення хвороботворних мікроорганізмів в організм людини.

У зовнішньому середовищі мікроорганізми здатні не тільки виживати, розмножуватися, але і пристосовуватися до впливу несприятливих факторів, утворюючи фенотипічні варіанти з великим арсеналом адаптаційних механізмів і збереженням факторів патогенності.

У цих умовах сфера дезінфекційної профілактики ІПНМД постійно змінюється і лікувально-діагностичні технології ускладнюються, збільшується асортимент багатокомпонентних дезінфекційних засобів, нового обладнання для дезінфекції та стерилізації та технологій їх застосування.

Все це вимагає не тільки професійної підготовки кадрів, відповідності професійній культурі, а й постійного оновлення раніше отриманих знань.

Слід зазначити, що успішна боротьба з ІНМД залежить від професійної підготовки з цієї проблеми медичних сестер, які безпосередньо забезпечують успішне здійснення профілактичних заходів при наданні медичної допомоги.

Разом з тим, аналіз стану профілактики ІПНМД в медичних установах показав, що медичні сестри в ряді випадків недостатньо обізнані з закономірностями розвитку і поширення ІПНМД, сучасними методами дезінфекційної профілактики, не володіють достатніми навичками в цій області. Пояснюється це, в першу чергу, незадовільною дипломною підготовкою. Аналіз навчальних програм та методичних публікацій, пов'язаних з проблемою ІПНМД, показав, що питання інфекційної безпеки медичної допомоги висвітлюються фрагментарно з застарілих позицій. З іншого боку, відсутня належна післядипломна підготовка медичних сестер з цієї проблеми, яка б мала здійснюватися відповідно до Державних освітніх стандартів.

В даний час в науковому медичному співтоваристві багатьох країн світу постає питання про необхідність підготовки фахівців з профілактики, що є новим стратегічним напрямком в боротьбі з ІПНМД. Наявність спеціалістів з профілактики інфекцій необхідна для забезпечення постійного нагляду за ІПНМД, неспецифічних заходів з профілактики та контролю, обов'язкової звітності, навчання персоналу, а також постійної діяльності з підвищення ефективності та якості.

Розроблено модель компетентності у сфері інфекційного контролю, в якій виділяють 3 етапи: початковий (досвід роботи менше 2 років), досвідчений (досвід роботи 3-5 років), експертний (досвід роботи понад 5 років).

Таким чином, проблема профілактики ІПНМД є міждисциплінарним напрямком, що передбачає постійне вивчення закономірностей розвитку різних нозологічних форм ІПНМД в медичних установах різного профілю, особливостей адаптивних форм збудників, що визначають інфекційний процес у хворих та персоналу, обґрунтованості системи протиінфекційного захисту медичних технологій, розробки адекватних профілактичних та протиепідемічних заходів та забезпечення контролю за їх застосуванням

З огляду на вищезазначене, існує потреба в постійному оновленні знань з урахуванням нових розробок, зокрема у сфері інфекційного контролю.

Правовою основою медичної освіти є Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 року №1556-VII, відповідно до якого кафедру, з багаторічним досвідом підготовки фахівців з неспецифічної профілактики, розроблені, затверджені в установленому порядку, програми післядипломної підготовки лікарів ТУ «Стратегія і тактика інфекційного контролю», "Дезінфекція та стерилізацій в сучасних умовах», «Лабораторний контроль якості інфекційного контролю». По закінченню навчання слухачам надається сертифікат державного зразку.

ПОРТРЕТ СУЧАСНОГО ВИХОВАТЕЛЯ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**Пагута Т.І.**

кандидат педагогічних наук, доцент
доцент кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти
Приватний вищий навчальний заклад
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»
ORCID ID: 0000-0003-3165-0949
Scopus Author ID: 58698667900

Питання професійного портрета вихователя закладу дошкільної освіти набуває особливої актуальності в сучасних умовах, коли освіта виконує не лише функцію передання знань, а й завдання соціалізації, розвитку творчого потенціалу, виховання ціннісних орієнтацій та формування життєвих компетентностей. Згідно з положеннями Закону України «Про освіту» та Базового компонента дошкільної освіти, вихователь є провідною фігурою у реалізації освітнього процесу, адже саме він безпосередньо взаємодіє з дітьми та формує середовище, у якому розгортається їхній розвиток.

Суспільні трансформації, поява нових педагогічних парадигм і виклики сьогодення, пов'язані з війною, цифровізацією та глобалізацією, потребують від педагога постійного оновлення знань і вмінь. Тому створення узагальненого «портрета» сучасного вихователя є не лише теоретичною задачею, а й практично важливим кроком для вдосконалення системи підготовки та професійного розвитку педагогічних кадрів.

У центрі уваги дослідників та практиків є питання, якими якостями має володіти сучасний вихователь, щоб бути ефективним у роботі з дітьми дошкільного віку. Традиційно до ключових рис зараховують гуманізм, доброзичливість, терплячість, щирість, любов до дітей, уміння співпереживати. Проте сьогодні цього недостатньо.

Сучасний вихователь – це кваліфікований фахівець, який працює в системі дошкільної освіти, володіє педагогічними технологіями, що відповідають новим суспільним цілям та рівню розвитку науки про дитину [2, с. 53].

Психологічний портрет сучасного вихователя дошкільного закладу включає такі складові: професійний імідж та індивідуальний стиль; психолого-педагогічні здібності; стиль педагогічного спілкування; педагогічний такт; психологічні знання; психолого-педагогічна компетентність; високий рівень комунікативної компетентності; наявність педагогічної емпатії; педагогічна творчість; високий рівень пізнавальної активності; наявність мотивів саморозвитку та самоствердження; володіння навичками конструктивної взаємодії [1, с. 33].

Вихователь повинен мати розвинене критичне мислення, креативність, здатність швидко адаптуватися до змін. Емоційна стійкість стає однією з найважливіших характеристик, адже педагог постійно перебуває в умовах багатозадачності, непередбачуваних ситуацій і психологічного навантаження. Особливо це стосується роботи в умовах воєнного стану, коли вихователь має не лише забезпечувати навчання та виховання, а й створювати для дітей атмосферу безпеки та стабільності.

Відповідно до Професійного стандарту вихователь повинен бути наділений загальними компетентностями: громадянською, соціальною, культурною, лідерською, підприємницькою, етичною [3].

У науковій літературі виділяють кілька ключових складників професійної компетентності вихователя:

1. Педагогічна компетентність - уміння проектувати освітній процес, добирати методи і засоби навчання відповідно до вікових особливостей дітей, створювати умови для їхньої активної участі в освітній діяльності.

2. Психологічна компетентність - знання закономірностей психічного розвитку дитини, уміння підтримати її емоційний стан, запобігати конфліктам, формувати позитивний клімат у групі.

3. Комунікативна компетентність - здатність до ефективної взаємодії з дітьми, колегами, батьками, налагодження партнерських стосунків і розвиток культури діалогу.

4. Цифрова компетентність - використання інформаційно-комунікаційних технологій у педагогічній практиці, організація дистанційного навчання, створення електронних освітніх ресурсів.

5. Інклюзивна компетентність - готовність до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, забезпечення рівних можливостей для кожного вихованця.

Таким чином, сучасний вихователь - це спеціаліст, який здатний діяти на перетині педагогіки, психології, соціології та інформаційних технологій.

У сучасній дошкільній освіті вихователь виступає центральною фігурою, від якої залежить якість освітнього процесу, характер взаємодії з дітьми та рівень їхнього розвитку. Його діяльність не обмежується традиційним розумінням педагогічної ролі як носія знань чи вихователя поведінки. Сьогодні педагог постає багатофункціональним організатором середовища, фасилітатором розвитку дитини, партнером для батьків і водночас агентом змін, що визначає траєкторії розвитку дошкільної освіти в умовах суспільних трансформацій.

Однією з базових функцій вихователя є організація освітнього середовища. Йдеться про створення не лише предметно-просторових умов, а й психологічного, соціального та освітнього простору, що забезпечує комплексний розвиток дитини. Важливою умовою ефективно організації є доступність та різноманітність матеріалів, гнучке зонування приміщення відповідно до освітніх завдань, можливість вільного вибору діяльності. Таке середовище не є статичним — воно має змінюватися відповідно до потреб вихованців, стимулювати їхню активність, допитливість і креативність. Поряд із матеріальною складовою педагог формує психологічний клімат групи: забезпечує атмосферу безпеки та довіри, сприяє розвитку взаємоповаги, підтримує позитивні стосунки між дітьми. Саме поєднання організаційних і психологічних чинників створює передумови для того, щоб дошкільник відчував себе захищеним, активним і здатним до самовираження.

Не менш важливою у сучасних умовах стає фасилітативна роль вихователя. Вона передбачає перехід від авторитарної моделі взаємодії до партнерської, де педагог виступає не стільки джерелом готових знань, скільки посередником у пізнавальному процесі. Завдання вихователя полягає в тому, щоб створювати ситуації, які стимулюють дитину до самостійних пошуків, допомагають робити власні відкриття та відчувати задоволення від результатів своєї діяльності. У процесі фасилітації педагог не нав'язує рішень, а ставить відкриті запитання, організовує проблемні ситуації, спонукає до обговорення та співпраці. Завдяки такому підходу дитина розвиває не лише інтелектуальні здібності, а й критичне мислення, комунікативні навички та вміння працювати в команді. Особливе значення при цьому має формування атмосфери довіри й психологічного комфорту, де кожен вихованець почуватиметься почутим і цінним.

Фасилітаторська функція нерозривно пов'язана із соціальним виміром діяльності вихователя, який активно співпрацює з родиною дитини. У сучасній дошкільній педагогіці батьки розглядаються як повноцінні партнери освітнього процесу, а отже, педагог має забезпечити відкритий діалог, надавати підтримку та консультувати з питань розвитку й виховання. Така співпраця дозволяє узгодити вимоги та очікування сім'ї й закладу освіти, створити єдиний виховний простір, що позитивно впливає на гармонійний розвиток дитини. Вихователь, взаємодіючи з батьками, стає своєрідним медіатором між потребами родини та можливостями освітнього закладу, а також ініціатором педагогічної культури в сімейному вихованні.

Окрім того, сучасний вихователь виконує функцію агента змін у сфері дошкільної освіти. Це проявляється у впровадженні нових педагогічних технологій, застосуванні інноваційних методик, інтеграції цифрових інструментів, а також у поширенні ідей

інклюзивної освіти та компетентнісного підходу. Агент змін — це педагог, який не лише пристосовується до нових умов, а й активно впливає на їх формування, стаючи ініціатором оновлення освітнього процесу. Завдяки такій позиції вихователь формує сучасне бачення дошкільної освіти як простору рівних можливостей, де дитина має шанс розкрити власний потенціал незалежно від індивідуальних особливостей.

Таким чином, у сучасних умовах вихователь уже не може розглядатися лише як виконавець освітніх програм. Він постає організатором середовища, фасилітатором розвитку, партнером для батьків і провідником педагогічних змін. Усі ці ролі взаємодоповнюють одна одну й забезпечують системний підхід до виховання та навчання дітей дошкільного віку. Професійна компетентність, педагогічна гнучкість, відкритість до інновацій та здатність до партнерської взаємодії є тими характеристиками, які визначають сучасного вихователя як ключову постать у системі дошкільної освіти. Саме від його діяльності значною мірою залежить не лише розвиток конкретної дитини, а й загальна якість дошкільної освіти, її здатність відповідати потребам суспільства та викликам сучасності. Розвиток особистості дитини відбувається в тісній взаємодії з вихователем, тому професійність і людяність останнього безпосередньо впливають на якість дошкільної освіти.

Портрет сучасного вихователя формується під впливом численних викликів, що постають перед суспільством і освітньою сферою. У контексті воєнних дій та кризових обставин педагог змушений забезпечувати дітям відчуття психологічної безпеки, створювати умови для навчання навіть у ситуаціях тривоги, евакуацій чи тимчасового переміщення. Водночас актуальною стає цифровізація освіти, яка вимагає від вихователя не лише вміння користуватися сучасними технологіями, а й здатності інтегрувати їх у повсякденну діяльність, формуючи в дітей базові інформаційні навички. Важливим складником професійної компетентності є також уміння працювати в умовах інклюзивного освітнього простору, де враховується різноманітність потреб і можливостей дітей, створюються умови для їхньої рівноправної участі в освітньому процесі. Особливої уваги потребує партнерство з родиною, адже у часи соціальної нестабільності особливого значення набуває узгодженість виховних впливів. Вихователь виступає посередником між закладом освіти та сім'єю, сприяючи гармонійному розвитку дитини та забезпечуючи єдність освітнього середовища.

Портрет сучасного вихователя закладу дошкільної освіти - це багатовимірна характеристика, яка поєднує особистісні якості, професійні компетентності та здатність відповідати на виклики сьогодення. Вихователь стає не лише педагогом, а й наставником, другом, організатором середовища, посередником між дитиною та суспільством.

Отже, розбудова якісної системи дошкільної освіти в Україні залежить від того, наскільки вдало буде сформовано цей портрет у практичній діяльності та наскільки держава й суспільство зможуть підтримати вихователя у його професійному та особистісному розвитку.

Список літератури:

1. Балицька І.М. Психологічний портрет сучасного вихователя дошкільного закладу в контексті ціннісного ставлення батьків до даної професії. Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Харків : КЦ ФОР Іванової М. А., 2018. Т. IV. Психологія розвитку дошкільника. Випуск 14. С. 28-44.

2. Гетьман Т. Вихователь як провідна постать у становленні та розвитку дітей дошкільного віку в момент невизначеності. Сучасне дошкільля: актуальні проблеми, досвід, перспективи розвитку. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції з Міжнародною участю, м. Ніжин, 6 листопада 2024 року / За заг. ред. проф. О. Л. Кононко. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2024. С. 53-56.

3. Професійний стандарт «Вихователь закладу дошкільної освіти» : затв. наказом Міністерства економіки України від 19.10.2021 р. № 755-21. Київ, 2021. 38 с. URL: <https://surl.li/bylgik>. (дата звернення: 04.09.2025).

НАВЧАЛЬНА ПЛАТФОРМА НА ОСНОВІ КОМП'ЮТЕРНОГО ЗОРУ ДЛЯ ІНКЛЮЗИВНОГО ВИВЧЕННЯ ЖЕСТОВОЇ МОВИ

Петренко Сергій Олексійович

аплікант до аспірантури за напрямом «Комп'ютерні науки»

Київський авіаційний інститут (КАІ)

petrenko.srh@gmail.com

Сучасні підходи до інклюзивної освіти вимагають створення умов, за яких студенти з особливими потребами мають рівний доступ до навчання. Однією з ключових проблем залишається інтеграція осіб з порушеннями слуху, для яких жестова мова є основним засобом комунікації. Водночас у багатьох педагогів та однокласників відсутні навички її використання, що створює бар'єри у навчальному процесі. Розробка навчальних платформ на основі комп'ютерного зору відкриває можливості для автоматизованого розпізнавання жестів і тренування користувачів у режимі реального часу [1].

В Україні та світі спостерігається зростання інтересу до застосування технологій штучного інтелекту у сфері освіти. Однак спеціалізовані рішення для навчання жестовій мові залишаються поодинокими.

Серед прикладів можна виділити дослідження, присвячені створенню великих датасетів та методів для глибокого розпізнавання жестів [3], а також прикладні системи автоматичного перекладу жестової мови, зокрема SignAll [4]. Вони здебільшого орієнтовані на розпізнавання жестів, але рідко інтегрують освітні модулі з гейміфікацією та тренажерами для студентів і викладачів. Це створює нішу для нових досліджень і практичних розробок. Особливої уваги заслуговує перспектива впровадження таких технологій у систему дистанційного навчання, що набуває все більшого значення в умовах воєнного стану.

Мета і завдання: метою дослідження є розробка навчальної платформи для інклюзивної освіти, яка дозволяє студентам і педагогам вивчати жестову мову за допомогою інтерактивних занять. Основні завдання:

- створити модуль розпізнавання жестів з використанням алгоритмів комп'ютерного зору;
- розробити тренажери для оцінки точності та швидкості виконання жестів;
- інтегрувати елементи гейміфікації (ігри, змагання, рівні складності);
- забезпечити автоматичний зворотний зв'язок і рекомендації;
- перевірити ефективність системи у реальних освітніх сценаріях.

Методи: для розпізнавання жестів пропонується використати підходи на основі нейронних мереж та алгоритмів pose estimation (MediaPipe Hands, OpenPose). Вони дозволяють у реальному часі відстежувати положення пальців та кистей, а також аналізувати траєкторію руху рук [1]. Додатково застосовуються методи класифікації послідовностей на базі рекурентних мереж або трансформерів для коректної інтерпретації жестів у динаміці [2]. Система тестується на відкритих датасетах, таких як RWTH-PHOENIX-Weather чи ASLLVD, які містять тисячі зразків жестів у різних умовах освітлення та ракурсів. Для навчального модуля реалізуються сценарії від простих жестів до складних фраз, що відповідає педагогічному принципу поступового ускладнення. Передбачається використання адаптивних алгоритмів, які враховують індивідуальні особливості користувачів і дозволяють налаштовувати темп навчання.

Очікувані результати: запропонована платформа забезпечить:

- можливість самостійного навчання жестовій мові;
- точність розпізнавання жестів на рівні 85–95 %;
- підвищення мотивації студентів завдяки гейміфікації;

- інструмент для педагогів, які не володіють жестовою мовою, але прагнуть інтегрувати дітей з особливими потребами у навчальний процес;
- використання системи у школах, університетах та платформах дистанційного навчання;
- адаптацію для мобільних пристроїв, що робить її доступною широкому колу користувачів.

Додатково передбачається оцінювання швидкості реакції студентів і точності відтворення жестів у форматі інтерактивних ігор. Пілотне тестування у контрольних групах дозволить визначити рівень ефективності запропонованої методики та потенційний вплив на академічні результати студентів.

Висновки: використання комп'ютерного зору в педагогічній діяльності створює нові можливості для інклюзивної освіти. Розробка інтерактивної платформи для навчання жестовій мові є кроком до забезпечення рівного доступу до знань, формування толерантного освітнього середовища та розвитку цифрових компетентностей педагогів і студентів. Подальші дослідження повинні бути спрямовані на розширення бази жестів, оптимізацію алгоритмів під мобільні пристрої та інтеграцію з системами дистанційного навчання.

Список літератури:

1. Camgoz, N. C., Koller, O., Hadfield, S., Bowden, R. (2018). Neural Sign Language Translation. Доступ: https://openaccess.thecvf.com/content_cvpr_2018/html/Camgoz_Neural_Sign_Language_CVPR_2018_paper.html
2. Yin, K., Read, J. (2020). Better Sign Language Translation with STMC-Transformer. Доступ: <https://aclanthology.org/2020.acl-main.709>
3. American Sign Language Recognition Using Deep Learning (Google Research, 2019). Доступ: <https://arxiv.org/abs/1910.11006>
4. European Commission (2020). SignAll – Automatic Sign Language Translation System. CORDIS Project 854984. Доступ: <https://cordis.europa.eu/project/id/854984>

ІНТЕГРАЦІЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В СТАРШІЙ ШКОЛІ

Пристаї Г.В.

кандидат філологічних наук
доцент кафедри практики англійської мови і методики її навчання, доцент
ID ORCID 0000-0003-0356-6635

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

Бурлаків М.Б.

магістрант факультету української та іноземної філології
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

У сучасних умовах глобалізації та цифрової трансформації освіти англійська мова посідає особливе місце як ключовий засіб міжкультурної комунікації та доступу до знань. Для старшокласників, які готуються до національного мультипредметного тесту та вибору професії, особливої значущості набуває ефективне оволодіння англійською мовою. Виклики інформаційного суспільства зумовлюють необхідність інтеграції цифрових технологій, що робить навчання більш інтерактивним, індивідуалізованим та зорієнтованим на розвиток ключових компетентностей [1]. При цьому використання цифрових інструментів вимагає не лише технічної забезпеченості, а й методичного осмислення, оскільки змінює парадигму навчання, перетворюючи учня з пасивного споживача знань на активного учасника комунікації та дослідження [2, с. 389–390].

Актуальність дослідження полягає у потребі системного аналізу сучасних педагогічних підходів, що визначають розвиток методики викладання англійської мови у старшій школі. Серед них провідними виступають комунікативний, компетентнісний, CLIL та змішане навчання. Кожен із цих підходів органічно інтегрується з цифровими технологіями, забезпечуючи формування мовних, когнітивних та міжкультурних компетентностей.

Комунікативний підхід передбачає навчання мови через виконання завдань, максимально наближених до реальних ситуацій спілкування. Цифрові технології розширюють його потенціал, адже забезпечують учням доступ до автентичних комунікативних середовищ поза класом. Старшокласники можуть брати участь у відеоконференціях із носіями мови, обговорювати актуальні теми у міжнародних форумах або створювати мультимедійні блоги англійською [3, с. 265–268]. Це стимулює міжкультурний діалог, розвиток прагматичних навичок та критичного мислення.

Прикладом інтеграції є поєднання онлайн- та аудиторних активностей: підготовка презентації у Google Slides за результатами обговорень на Padlet, а потім проведення рольової гри чи дебатів у Zoom. Така практика підсилює автономію учнів і формує досвід колективного навчання.

Компетентнісний підхід (competence-based approach) зосереджується на формуванні здатності застосовувати знання у практичних ситуаціях: замовлення страв у ресторані, написання електронного листа чи участь у міжнародних вебінарах. Цифрові технології сприяють цьому, надаючи доступ до автентичних матеріалів (онлайн-статті, відео TED Talks) [4], можливості для співпраці (Google Docs, Zoom) та формування критичного мислення через проблемно-орієнтовані завдання (Kahoot!, Quizlet) [4, с. 59–66].

Як зазначають Серман і Нич, інтеграція ІКТ у процес вивчення англійської мови сприяє розвитку комунікативної, граматичної, лексичної та фонетичної компетентностей. Одночасне використання онлайн-обговорень і аудиторних завдань дозволяє паралельно формувати когнітивні та цифрові компетентності [5, с. 57–60].

CLIL (Content and Language Integrated Learning) передбачає одночасне опанування змісту предмета та іноземної мови [6, с. 56–65]. У старшій школі це означає застосування англійської під час вивчення інших дисциплін: наприклад, аналіз хімічних експериментів чи пояснення фізичних явищ.

Цифрові технології в CLIL створюють інтерактивне навчальне середовище:

- Google Classroom або Moodle – для групових обговорень (наприклад, «Екологічні проблеми світу»), для обміну матеріалами та спільного редагування;
- віртуальні лабораторії (PhET, Labster) – для моделювання експериментів англійською;
- мультимедійні ресурси (TED Talks, наукові подкасти) – для ознайомлення з автентичним мовним середовищем.

Учитель може організувати спільну роботу у Padlet чи Trello, де учні обговорюють результати й отримують зворотний зв'язок. Таким чином, CLIL поєднує елементи компетентнісного та комунікативного підходів, проте його особливістю є інтеграція мовного й предметного змісту.

Водночас у практиці українських шкіл CLIL ще недостатньо поширений і потребує методичної адаптації [7]. Важливо забезпечити професійний розвиток учителів: курси з інтегрованого навчання, тренінги з використання цифрових технологій, адаптацію матеріалів до потреб учнів.

Змішане навчання (blended learning) об'єднує традиційні аудиторні заняття та онлайн-компоненти, забезпечуючи логічну послідовність навчання та баланс між розвитком мовних і предметних компетентностей [8, с. 186–188]. Практичні ідеї використання змішаного навчання включають різноманітні форми інтеграції цифрових інструментів у навчальний процес. Використання онлайн-платформ та систем управління навчанням, таких як Google Classroom, Moodle або Microsoft Teams, дає можливість організувати дистанційні уроки, проводити тести, обговорення та контроль знань. Наприклад, учитель англійської мови може підготувати серію онлайн-вправ на граматику та лексику, а на очному уроці відпрацьовувати комунікативні завдання та дискусії, оцінюючи активність учнів та надаючи зворотний зв'язок особисто.

Використання інтерактивних вправ та відео, наприклад через Quizlet або навчальні відео на YouTube, дозволяє поєднувати самостійну роботу учнів із обговоренням результатів у класі, що розвиває критичне мислення та мовленнєві навички. Проектна діяльність, організована з використанням цифрових інструментів, таких як Google Slides або Padlet, дає можливість учням підготувати групові презентації (створення цифрових буклетів, презентацій та спільних блогів) та демонструвати результати на очному занятті, отримуючи зворотний зв'язок від учителя та однокласників. Такий підхід сприяє розвитку співпраці, мовних і когнітивних компетентностей, а також формує практичні навички застосування англійської мови.

Отже, сучасні цифрові інструменти відкривають нові можливості для організації освітнього процесу та сприяють розвитку ключових мовленнєвих навичок. У таблиці представлено приклади таких інструментів, їхні методичні функції та очікувані результати застосування у навчанні англійської мови».

Таблиця 1. Цифрові інструменти у навчанні англійської мови

Інструмент	Методична функція	Очікувані результати
Padlet, Trello	Колективне обговорення, спільна робота	Розвиток письмової продуктивності, навичок співпраці
Google Slides, Docs	Спільне створення презентацій і документів	Формування академічного письма, критичного мислення
Zoom, MS Teams	Онлайн-дискусії, дебати,	Розвиток усного мовлення,

	рольові ігри	міжкультурної комунікації
Kahoot!, Quizlet	Тренування лексики, граматики, перевірка знань	Активізація пам'яті, розвиток критичного мислення
PhET, Labster	Віртуальні експерименти	Інтеграція предметного та мовного змісту (CLIL)
TED Talks, подкасти	Автентичні матеріали	Розвиток аудіювання, міжкультурної компетентності

Проаналізований матеріал дозволив сформулювати практичні рекомендації для вчителів, а саме:

1. Варто ретельно планувати уроки з чітким розмежуванням онлайн- та аудиторних компонентів.
2. Використовувати інтерактивні платформи та цифрові інструменти для дистанційної роботи, тестування та спільних проєктів.
3. Індивідуалізувати навчання через диференційовані завдання та адаптовані онлайн-ресурси, що відповідають рівню компетенцій учнів.
4. Застосовувати комплексне оцінювання, яке включає оцінку онлайн-активності, результатів роботи на очних заняттях та якість виконання проєктних завдань.
5. Забезпечувати постійний професійний розвиток учителів через тренінги, обмін досвідом і впровадження методик CLIL та змішаного навчання.

Перспективи подальших досліджень убачаємо у вивченні ефективності цифрових технологій для розвитку конкретних мовних компетентностей та аналізі впливу онлайн-інструментів на мотивацію та самостійну роботу учнів.

Таким чином, цифрові технології виступають не лише засобом підтримки навчального процесу, а й ключовим чинником модернізації викладання англійської мови, підвищення якості освіти та розвитку компетентностей XXI століття у старшокласників.

Список літератури:

1. European Parliament, & Council of the European Union. (2006). Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 on key competences for lifelong learning (2006/962/EC). Official Journal of the European Union, L394, 10–18. <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0010:0018:en:PDF>
2. Ігнатова, О. М., Подзигун, О. А., Петрова, А. І., & Клос, Н. С. (2018). Інформаційні технології як засіб інтенсифікації вивчення іноземної мови для професійного спілкування. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми, (52), 389–393. Київ–Вінниця: ТОВ фірма «Планер».
3. Savignon, S. J. (2004). Computer-mediated communication: Texts and strategies. *CALICO Journal*, 21(2), 265–290.
4. Bobryts'ka, V. I., & Prots'ka, S. M. (2018). Formation of professional competencies of the future teachers by means of a computer-based methodology: investigational approach. *Information Technologies and Learning Tools*, 67(5), 59–66.
5. Серман, В., & Нич, Т. (2021). Інтеграція ІКТ у навчанні англійської мови. *Педагогічні науки*, 93(2), 57–64.
6. Cinganotto, L. (2016). Content and Language Integrated Learning with Technologies: A Global Online Training Experience. *The EUROCALL Review*, 24(2), 56–65. DOI: 10.4995/eurocall.2016.6585
7. Посудієвська, О. (2023). Підхід CLIL (предметно-мовного інтегрованого навчання) в українській системі освіти: особливості та перспективи впровадження. *Актуальні проблеми гуманітарних і природничих наук*, 70(2), 225–228.
8. Пристай, Г. В. (2019). Технологія змішаного навчання при формуванні професійної іншомовної компетентності вчителів. *Молодий вчений*, 4.2 (68.2), 186–188.

ІНТЕГРАЦІЯ ВІДКРИТИХ РІШЕНЬ BIG DATA В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Сватко В.В.

к.т.н., доцент, доцент кафедри ICT
Національний транспортний університет
ORCID: 0000-0002-0712-5688
vsvatko@ntu.edu.ua

Бодня А.В.

PhD студент
Національний транспортний університет
ORCID: 0009-0005-6275-4785
deliriousraw@gmail.com

***Анотація.** У роботі розглянуто сучасні підходи до впровадження технологій Big Data в освітній процес підготовки студентів економічних спеціальностей. Особливу увагу приділено використанню безкоштовних програмних інструментів, що дозволяють забезпечити якісну підготовку без значних фінансових витрат. Проведено огляд наукових публікацій, що висвітлюють методичні підходи до викладання дисциплін, пов'язаних із обробкою великих даних. На основі аналізу сформовано рекомендації щодо підвищення ефективності навчання та інтеграції безкоштовних рішень у навчальні плани.*

Вступ. В умовах цифрової трансформації економіки вміння працювати з великими масивами даних стає ключовою компетенцією майбутніх фахівців-економістів. Big Data дозволяє здійснювати глибокий аналіз ринкових тенденцій, прогнозувати економічні показники та оптимізувати бізнес-процеси. Однак ефективне впровадження технологій Big Data в освітній процес потребує не лише технічних ресурсів, а й методичної адаптації, особливо з урахуванням обмежених бюджетів закладів вищої освіти. Тому доцільним є використання безкоштовних або відкритих інструментів, здатних забезпечити повноцінну та якісну підготовку здобувачів освіти.

Аналіз сучасних публікацій. Сучасні дослідження підтверджують, що інтеграція Big Data в освітні програми економічних спеціальностей має комплексний характер. Наприклад, у роботі Bhatnagar et al. [1] підкреслюється важливість формування у студентів навичок роботи з інструментами аналізу даних через практико-орієнтовані курси. Автори наголошують, що використання відкритих бібліотек Python, таких як Pandas та Matplotlib, сприяє швидшому засвоєнню матеріалу. Дослідження авторів Bhardwaj & Kumar [2] демонструє, що у підготовці економістів особливе місце займає візуалізація та інтерпретація великих даних, адже вона полегшує розуміння складних аналітичних зв'язків. Практичні приклади інтеграції Big Data у навчання з використанням безкоштовних хмарних сервісів наведено у роботі Huda et al. [3], де описано позитивний вплив Google Colab та Jupyter Notebook на розвиток аналітичного мислення студентів.

Основна частина. Викладання дисциплін, пов'язаних із Big Data для студентів економічних спеціальностей, доцільно будувати на поєднанні теоретичних знань із практичними завданнями. Безкоштовні інструменти відіграють у цьому ключову роль. Серед них можна виділити Python із його багатим екосередовищем бібліотек для обробки даних, таких як Pandas, NumPy, Matplotlib та Seaborn, які дозволяють виконувати статистичний аналіз, візуалізацію та побудову прогнозних моделей. Крім того, Google Colab надає студентам можливість працювати у хмарному середовищі без необхідності встановлення програмного забезпечення, що спрощує доступ до навчальних матеріалів.

Важливим елементом освітнього процесу є ознайомлення студентів з інструментами для роботи з реляційними базами даних, такими як MySQL або PostgreSQL, які мають відкриті ліцензії та підтримують інтеграцію з Python. Також актуальним є використання Apache Spark у поєднанні з бібліотекою PySpark, що дозволяє виконувати розподілений аналіз великих масивів даних навіть на локальних машинах або у хмарі. У рамках економічних спеціальностей ці інструменти можуть застосовуватись для аналізу фінансових показників, прогнозування попиту чи оцінки ринкових ризиків. Також варто використовувати під час навчання безкоштовний хмарний сервіс для виконання Python-коду з доступом до обчислювальних ресурсів та можливістю командної роботи Google Colab [4]. Вартий уваги також безкоштовний інструмент для роботи з відкритими даними Tableau Public, який надає можливість створювати інтерактивні візуалізації та дашборди [5].

Ефективність засвоєння матеріалу підвищується за умови створення міждисциплінарних проєктів, у межах яких студенти застосовують Big Data до реальних економічних задач. Це може бути аналіз ринкових трендів на основі відкритих наборів даних, оптимізація маркетингових стратегій або моделювання цінових коливань. Такий підхід дозволяє студентам одночасно здобувати технічні навички роботи з даними та розуміння економічного контексту.

Обговорення. Порівняльний аналіз літератури свідчить, що впровадження безкоштовних інструментів у навчання не поступається за ефективністю комерційним рішенням, а іноді навіть перевершує їх завдяки відкритості та гнучкості. Проте успішність такого підходу залежить від підготовки викладачів, здатності адаптувати навчальні програми до швидких технологічних змін та інтеграції практичних кейсів. Важливо також забезпечити студентам доступ до якісних джерел даних та навчальних матеріалів, що базуються на актуальних економічних проблемах.

Висновки. Використання безкоштовних інструментів Big Data у навчанні студентів економічних спеціальностей є ефективним та економічно доцільним рішенням. Інтеграція таких інструментів, як Python, Google Colab, MySQL та Apache Spark, дозволяє формувати у студентів сучасні аналітичні компетенції, необхідні для роботи в умовах цифрової економіки. На основі аналізу наукових публікацій можна стверджувати, що практико-орієнтовані завдання у поєднанні з відкритими інструментами значно підвищують якість підготовки майбутніх економістів та сприяють їх конкурентоспроможності на ринку праці.

Список літератури:

1. Bhatnagar, V., Mehta, S., & Kumar, V. (2022). Big Data analytics for sustainable development goals: A review. *IEEE Access*, 10, 12234–12255. DOI: 10.1109/ACCESS.2022.3143215
2. Bhardwaj, A., & Kumar, A. (2021). Big Data analytics in business: A systematic literature review. *Soft Computing*, 25, 10145–10162. DOI: 10.1007/s00500-020-05459-3
3. Huda, M., Maselena, A., & Atmotiyoso, P. (2021). Empowering learning culture as student identity construction in Big Data era. *IEEE Access*, 9, 67287–67304. DOI: 10.1109/ACCESS.2021.3073625
4. Офіційний сайт Google Colab – <https://colab.research.google.com>
5. Офіційний сайт Tableau Public – <https://public.tableau.com>

ВИЩА МАТЕМАТИКА ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Сиваш С.Б.

кандидат фізико-математичних наук, доцент
Одеський національний морський університет
ORCID ID: 0000-0002-9726-7865

Одною з основних цілей вивчення вищої математики у технічному університеті є формування професійних компетентностей майбутнього фахівця: інженера, економіста, менеджера. Саме тому вкрай важливо встановити зв'язок між вивченням теоретичних понять та майбутньою професією, створюючи фундамент для вивчення спеціальних дисциплін.

Робочі програми з вищої математики для студентів різних спеціальностей мають суттєво відрізнятися за змістом. При їх створенні обов'язково залучаються гаранті спеціальностей, адже ніхто краще за них не усвідомлює міждисциплінарні зв'язки та реальні потреби підготовки кваліфікованого спеціаліста. Намагання дати студентові технічного університету «класичну» математичну освіту наштовхнеться, з одного боку, на спротив самого студента, який зазвичай не має ані бажання, ані достатньої базової освіти для цього. З іншого боку, такий підхід просто не вкладається у часові рамки курсу вищої математики для нематематичних спеціальностей. Викладач має мотивувати студента до вивчення вищої математики, активно залучаючи його до участі у розв'язуванні математичними методами саме проблем професійного спрямування. Це не лише сприяє вивченню вищої математики, а й формує у майбутнього спеціаліста творче ставлення до професійної діяльності, коли він налаштований на самостійне здобуття знань та подальший розвиток. Тому викладач математики у вищій школі повинен систематично використовувати конкретні інженерні задачі, задачі економіки, логістики, управління, що ілюструють матеріал, який подається. Розглянемо на прикладах, яке розмаїття професійно - орієнтованих задач можна запропонувати для вивчення лише одної теми «Визначений інтеграл». Тут і інженерія, і логістика, і економіка.

Задача 1. Нехай $f(x)$ - навантаження у кВт на трансформаторну підстанцію в довільний момент часу x , відлік якого в годинах починається з початку доби. Знайти витрати електроенергії споживачами протягом доби, якщо функція $f(x)$ неперервна на проміжку $[0; 24]$.

Розв'язання. Розіб'ємо відрізок $[0; 24]$ на n елементарних відрізків. За достатньо малий проміжок часу $[x_{i-1}; x_i]$, що міститься між 0 та 24 годинами, потужність, яка споживається, можна вважати сталою. Отже, витрати електроенергії протягом цього проміжку часу наближено дорівнюють $f(x_i)\Delta x_i$, де $\Delta x_i = x_i - x_{i-1}$. Тоді шукані витрати електроенергії можна знайти за допомогою формули

$$A = \lim_{\max \Delta x_i \rightarrow 0} \sum_{i=1}^n f(x_i)\Delta x_i = \int_0^{24} f(x)dx \text{ (кВт год).}$$

Задача 2. Потрібно обчислити силу тиску рідини на вертикальну стінку резервуара, греблю чи шлюз, тощо. Оберемо систему координат так, щоб її початок знаходився на вільній поверхні рідини, вісь Ox була спрямована перпендикулярно до вільної поверхні вглиб рідини, а плоска фігура, силу тиску на яку потрібно обчислити, лежала в площині Oxy . Нехай ця фігура обмежена лініями $y = y_1(x)$ і $y = y_2(x)$ та прямими $x = a$ і $x = b$ (

$a \leq x \leq b$, $y_1(x) \leq y \leq y_2(x)$), де функції $y_1(x)$ та $y_2(x)$ неперервні на відрізку $[a; b]$ (рис. 1).

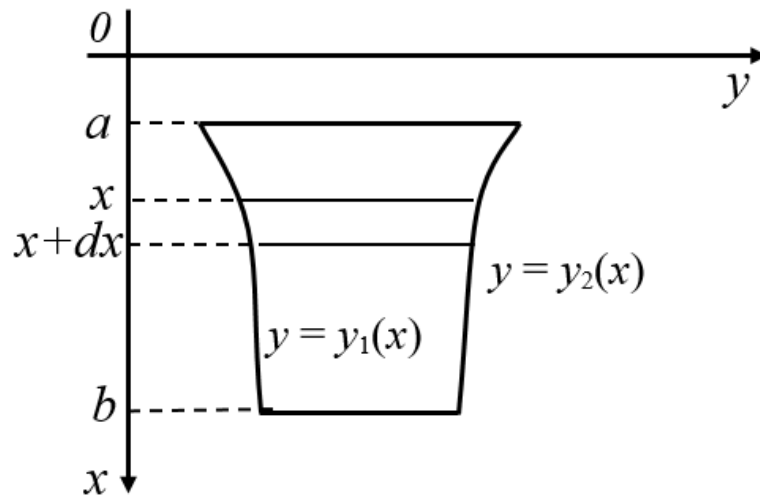

Рис. 1

Згідно з законом Паскаля тиск рідини на глибині h дорівнює $p = \rho gh$, де ρ - густина рідини, g - прискорення сили тяжіння. Перетнемо задану фігуру прямими, які проходять через точки x і $x + dx$ перпендикулярно до осі Ox так, щоб $[x; x + dx] \subset [a; b]$. Площа виокремленої елементарної смужки з точністю до нескінченно малих вищого порядку дорівнює $(y_2(x) - y_1(x))dx$, а тиск, що діє на неї, дорівнює ρgx . Отже, диференціал сили, що діє на пластину, дорівнює $dF = p dx ((y_2(x) - y_1(x))dx$. При зміні x від $x = a$ до $x = b$ сила, прикладена до пластини, дорівнює $F = \rho g \int_a^b (y_2(x) - y_1(x))x dx$.

Задача 3. Тариф на перевезення 1 т. вантажу становить y грн/км та зменшується із збільшенням відстані x (у км) за законом $y = a(x + b)^{-1}$, де $a > 0, b > 0$ - відомі сталі. Визначити залежність сумарної вартості перевезення 1 т вантажу від шляху.

Розв'язання. Позначимо шукані транспортні витрати через A . Тоді вартість перевезення на довільну нескінченно малу відстань dx становить $dA = y dx$ грн. Отже, вартість перевезення 1 т. вантажу на відстань x становить

$$A = \int_0^x \frac{a dx}{x + b} = a \ln(x + b) \Big|_0^x = a \ln \frac{x + b}{b}.$$

Це лише декілька прикладів, які викладач може включити у розділ «Визначений інтеграл». Значну кількість прикладних задач можна підібрати для ілюстрації методів диференціального числення, аналітичної геометрії, диференціальних рівнянь тощо.

Оскільки курс вищої математики для студентів нематематичних спеціальностей не можна обтяжувати зайвим «теоретизуванням», великою кількістю складних доведень, то виникає небезпека його формалізації, перетворення на низку рецептів. Щоб уникнути цього, лекційний курс має бути побудований так, щоб студент не був пасивним слухачем, щоб одразу після викладення певної кількості означень та теорем він мав змогу відповісти на запитання, що мають на меті роз'яснити зміст вивченого. Особливого значення такий підхід набуває в умовах дистанційного навчання, коли студент іноді не має змоги одразу отримати відповідь викладача на запитання, що виникли. Тоді, розв'язавши вчасно запропоновані теоретичні завдання й обов'язково дізнавшись правильні відповіді, він самостійно здобуде необхідне знання.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА

Сич С.В.

викладач кафедри електронних комунікацій

радіотехніки та авіоніки

<https://orcid.org/0009-0005-6508-7690>

Кременчуцький льотний коледж Харківського

національного університету внутрішніх справ

м. Кременчук, Україна

Сучасні трансформації в системі освіти України та світу вимагають від майбутніх педагогів не лише високого рівня фахової підготовки, а й чіткої орієнтації на морально-етичні цінності, серед яких важливе місце посідає академічна доброчесність. Поняття доброчесності в освітньому середовищі виходить далеко за межі формального дотримання правил і регламентів. Воно включає відповідальність за власну навчальну та наукову діяльність, усвідомлення значення чесності й справедливості у взаєминах між усіма учасниками освітнього процесу та прагнення до створення культури довіри.

Академічна доброчесність є фундаментом, на якому будується професійна етика майбутнього педагога. Адже саме педагог у подальшому стає носієм і транслятором цінностей для підростаючого покоління. Якщо викладач чи вчитель дозволяє собі академічні порушення, то він не лише підриває власний професійний авторитет, а й формує у студентів чи учнів хибне уявлення про прийнятність недоброчесної поведінки. Тому етична відповідальність педагога розпочинається ще під час його професійної підготовки у закладі вищої освіти [1, с. 85].

Сутність академічної доброчесності полягає у відмові від таких явищ, як плагіат, фабрикація чи фальсифікація результатів досліджень, списування, необґрунтоване авторство чи маніпуляції з результатами оцінювання. Для майбутнього педагога дотримання цих принципів є не лише формальною вимогою, а й важливим компонентом розвитку власної педагогічної культури. Адже чесність у навчанні є передумовою чесності у викладанні, а справедливе ставлення до освітнього процесу сьогодні стає запорукою довіри між учителем та його вихованцями завтра.

Важливою особливістю сучасної педагогічної освіти є акцент на формуванні критичного мислення та здатності до самостійного аналізу інформації. Це безпосередньо пов'язано з академічною доброчесністю, адже лише той студент, який вмiє працювати з науковими джерелами, поважає інтелектуальні права інших і здатен самостійно створювати якісний освітній чи науковий продукт, може стати педагогом-новатором. Таким чином, доброчесність виступає умовою не лише етичного, а й професійного становлення педагога [2, с. 32].

У сучасних умовах цифровізації освіти питання академічної доброчесності набуває особливої актуальності. Відкритий доступ до великого масиву інформації, розвиток штучного інтелекту, онлайн-платформ та сервісів з одного боку створюють сприятливі умови для навчання, а з іншого — формують спокусу використати ці ресурси недоброчесно. Майбутній педагог має не лише вмiти працювати з цифровими інструментами, а й навчитися використовувати їх етично. Це означає, що у професійній підготовці важливо поєднувати технологічні компетентності з морально-етичними орієнтирами, формуючи здатність застосовувати знання без порушення принципів чесності.

Не менш важливим є виховання у студентів поваги до інтелектуальної власності. Усвідомлення цінності авторського права та результатів інтелектуальної діяльності формує у майбутніх педагогів здатність не лише уникати порушень, а й навчати цьому інших.

Учитель, який сам шанує працю інших і цінує власні інтелектуальні здобутки, здатен виховати покоління учнів, що сприйматиме знання не як об'єкт копіювання, а як сферу творчого пошуку та самореалізації[3, с. 2].

Академічна доброчесність також тісно пов'язана з такими етичними якостями педагога, як відповідальність, справедливість, повага до особистості. У навчальному процесі це проявляється у чесному й неупередженому оцінюванні, готовності визнавати власні помилки, умінні вести відкритий діалог з учнями чи студентами. Дотримання принципів доброчесності допомагає уникнути подвійних стандартів, формує атмосферу довіри та сприяє становленню справжнього партнерства у навчанні.

Таким чином, академічна доброчесність виступає інтегральним елементом професійної етики майбутнього педагога. Вона забезпечує формування моральної основи, яка згодом визначатиме стиль його педагогічної діяльності, характер взаємин з учнями та колегами, а також рівень довіри до системи освіти загалом. Без доброчесності неможливо говорити про якісну підготовку вчителя, адже саме вона є тим критерієм, що відрізняє справжнього професіонала від формального носія знань.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що академічна доброчесність не є лише набором правил для здобувачів освіти. Вона виступає ключовою характеристикою педагогічної культури, яка формує основу професійної етики майбутнього вчителя. В умовах сучасних викликів освіти саме доброчесність здатна стати тим фактором, який забезпечить стійкість, довіру та інноваційний розвиток освітнього середовища.

Список літератури:

1. Академічна доброчесність: виклики сучасності / Збірник наукових есе учасників дистанційного етапу наукового стажування для освітян (Республіка Польща, Варшава, 28.01 – 08.02.2019). – Варшава, 2019. – 171 с. URL:

https://www.navs.edu.ua/files/dobrochesnist/zbirnik_26072019.pdf

2. Рускуліс Л. Академічна доброчесність: навчально-методичний посібник Миколаїв: Ліон, 2022. 86 с. URL:

http://library.megu.edu.ua:8180/jspui/bitstream/123456789/3428/1/2022%D0%A0%D1%83%D1%81%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%96%D1%81%20%D0%9B_%D0%90%D0%BA%D0%B0%D0%B4%D0%B5%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0%20%D0%B4%D0%BE%D0%B1%D1%80%D0%BE%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C.pdf

3. Дуліба, Є. В., Гришко, В. І. «Академічна доброчесність в освітньо-науковому просторі України: соціальні виклики та перспективи удосконалення». 2023 – 6 с. URL: <https://pravo.cusu.edu.ua/index.php/pravo/article/view/287/290>

ВИДИ, ФОРМИ І МЕТОДИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Станкевич-Волосянчук О.І.

кандидат біологічних наук

доцент кафедри зоології біологічного факультету ДВНЗ «УжНУ»

oksana.stankiewicz-volosianchuk@uzhnu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0002-8150-7465>

Сучасність породжує нові виклики в освіті, подолання яких потребує гнучких підходів до навчального процесу. Одним із таких підходів є дистанційне навчання. Воно стало особливо популярним у зв'язку з розвитком цифрових технологій та адаптацією до нових умов. Упродовж останніх трьох десятиліть дистанційне навчання стало невід'ємною складовою навчання та змінило освітній дизайн у всьому світі [1, 4].

Поняття «дистанційне навчання» часто ототожнюють з онлайн-навчанням. Адже йдеться про використання цифрових технологій та Інтернету. Однак, якщо онлайн-навчання – це безпосереднє спілкування викладачів та студентів під час навчального процесу в режимі реального часу, то дистанційне навчання може здійснюватись різними способами, які не потребують постійного контакту між сторонами [2]. Наприклад, навчаючись онлайн, здобувачі освіти мають бути активними учасниками відео лекцій, на яких вони відповідають на запитання, здають екзамени, тощо. Дистанційна форма навчання дозволяє студентам самостійно опрацьовувати матеріал та перевіряти знання в будь-який зручний для них час. Це досить ефективний та комфортний спосіб отримання освіти, який дає багато простору у пошуку навчальних матеріалів та дозволяє проявити свою індивідуальність і творчість [5].

До переваг дистанційного навчання належать такі складові, як гнучкість часу, доступність, економія ресурсів. До недоліків – високі вимоги самодисципліни, що залежить від мотивації учня чи студента, обмежена практична підготовка, соціальна ізоляція.

Незважаючи на ці виклики, дистанційне навчання продовжує розвиватися, адаптуючись до потреб сучасного суспільства та інтегруючи новітні технології для покращення якості освіти.

Основними видами дистанційного навчання є синхронне та асинхронне дистанційне навчання. Синхронне дистанційне навчання передбачає одночасну участь викладача та студентів у навчальному процесі в режимі реального часу. Це досягається за допомогою різних технологій, таких як відеоконференції, чати та вебінари. До синхронних видів дистанційного навчання належать відеоконференції, на яких викладач проводить лекцію або семінар, а студенти приєднуються до трансляції, маючи можливість ставити запитання та брати участь в обговореннях; онлайн-чати, на яких текстові обговорення відбуваються в реальному часі; вебінари, на яких онлайн-семінари проводяться в реальному часі з можливістю інтерактивної взаємодії між учасниками.

Синхронне навчання має свої переваги, наприклад, миттєвий зворотний зв'язок – студенти можуть одразу отримувати відповіді на свої запитання та уточнення від викладача. Перевагою також є соціальна взаємодія та структурованість. Студенти можуть спілкуватись з одногрупниками, а фіксований розклад занять допомагає підтримувати дисципліну та регулярність у навчанні. Недоліками синхронного навчання є залежність від технічних засобів; обмежена гнучкість; та можливі технічні проблеми, що може заважати навчанню.

Застосовуючи асинхронне дистанційне навчання викладач дає можливість студентам опановувати матеріал у зручний для них час, без необхідності одночасної присутності викладача та учнів. Це досягається через використання записаних лекцій, електронних підручників, онлайн-форумів та інших ресурсів.

Перевагами асинхронного навчання є гнучкість: студенти можуть планувати свій навчальний графік відповідно до особистих потреб та обставин. Перевагою є також індивідуальний темп навчання та доступність матеріалів.

Недоліками асинхронного навчання є відсутність миттєвого зворотного зв'язку – питання студентів можуть залишатися без відповіді протягом тривалого часу; менша соціальна взаємодія та необхідність високої самодисципліни: студенти повинні самостійно організувати свій навчальний процес, що вимагає відповідальності та мотивації.

Існує ще змішане навчання, яке поєднує елементи традиційного очного та дистанційного навчання, використовуючи як синхронні, так і асинхронні методи [3]. Цей підхід дозволяє максимально ефективно використовувати переваги обох форматів. Наприклад, студенти можуть відвідувати очні лекції або практичні заняття, а додаткові матеріали та завдання отримують через онлайн-платформи або відвідувати онлайн-курси з періодичними очними сесіями. Тож основна частина навчання відбувається дистанційно, але передбачені регулярні зустрічі для практики.

Дистанційне навчання передбачає використання різноманітних форм організації освітнього процесу, які забезпечують ефективне засвоєння матеріалу та взаємодію між учасниками. Існують такі форми дистанційного навчання, як відео лекції, вебінари та онлайн-конференції, форумне навчання, масові відкриті онлайн-курси (Massive Open Online Courses), мобільне навчання, електронні підручники та навчальні матеріали, системи управління навчанням (LMS), віртуальні лабораторії та симуляції, аудіоподкасти та аудіолекції, соціальні мережі та месенджери, електронна пошта.

Відео лекції є одним із найпоширеніших засобів дистанційного навчання. Вони можуть бути записаними заздалегідь або транслюватися в режимі реального часу. Цей формат дозволяє студентам переглядати матеріал у зручний для них час, повторювати складні моменти та робити паузи для глибшого розуміння. Відеолекції сприяють візуалізації навчального матеріалу, що особливо корисно для складних тем.

Вебінари та онлайн-конференції забезпечують інтерактивну взаємодію між викладачем та студентами в режимі реального часу. Під час таких занять учасники можуть ставити питання, обговорювати матеріал та брати участь у дискусіях. Це сприяє активному залученню студентів до навчального процесу та розвитку критичного мислення. Форумне навчання передбачає обговорення навчального матеріалу на спеціальних платформах або форумах. Це допомагає колективному навчанню та поглибленню знань через спільне обговорення.

Масові відкриті онлайн-курси – це освітні програми, доступні для широкої аудиторії через спеціалізовані платформи, такі як *Coursera*, *Udemy*, *Prometheus* тощо [6]. Вони надають можливість вивчати різноманітні дисципліни від провідних університетів та експертів з усього світу. МООС часто включають відеолекції, тести, завдання та форуми для обговорення, що забезпечує комплексний підхід до навчання. Відвідання таких онлайн-курсів є бажаним і часто стимулюється викладачами у вигляді надання відвідувачам серед студентів додаткових балів впродовж семестру.

Мобільне навчання передбачає використання мобільних додатків та платформ для доступу до навчальних матеріалів. За допомогою мобільних додатків та платформ студенти можуть користуватися різноманітними електронними підручниками та навчальними матеріалами, які містять не лише текстову інформацію, але відео та інтерактивні елементи, що сприяють глибшому розумінню матеріалу.

Системи управління навчанням (Learning Management Systems, LMS) – це платформи, які забезпечують організацію, управління та контроль навчального процесу. Через ці платформи викладачі можуть розміщувати навчальні матеріали, створювати тести, відстежувати прогрес студентів та забезпечувати зворотний зв'язок. Студенти, у свою чергу, можуть отримувати доступ до матеріалів, виконувати завдання та спілкуватися з викладачем та одногрупниками.

Віртуальні лабораторії та симуляції є зручним інструментом для практичних занять. Тут студенти можуть проводити експерименти та моделювати різні процеси в онлайн-середовищі, що особливо важливо для здобувачів освіти у галузях фізики, хімії, біології чи медицини.

Аудіоподкасти та аудіолекції є зручним форматом для засвоєння навчального матеріалу під час поїздки або занять спортом. Соціальні мережі та месенджери можуть бути використані для організації навчальних груп, обміну матеріалами та обговорення тем. Електронна пошта є традиційним та універсальним засобом комунікації в дистанційному навчанні, зокрема для обміну навчальними матеріалами та забезпечення зворотного зв'язку.

Дистанційне навчання передбачає використання різноманітних методів, які забезпечують ефективну передачу знань та розвиток навичок у студентів. Ці методи можуть бути класифіковані за різними ознаками, зокрема за характером взаємодії, способами подання матеріалу та організаційними підходами.

Це може бути індивідуальне навчання, коли студент самостійно опрацьовує навчальні матеріали, виконує завдання та контролює свій прогрес. Такий підхід сприяє розвитку самостійності та відповідальності. Також застосовується метод групового навчання. За таких умов студенти працюють у віртуальних групах, виконуючи спільні завдання, обговорюючи матеріали та обмінюючись досвідом. Це сприяє розвитку комунікативних навичок та вмінню працювати в команді.

До методів за способом подання матеріалу належать лекції та демонстрації. Під час лекцій викладач використовує відео- та унаочнення, які студенти можуть переглядати або прослуховувати у зручний для них час. Це забезпечує гнучкість у навчанні та можливість повторного перегляду матеріалу. Демонстраційний метод передбачає використання мультимедійних презентацій, відеороликів та інших візуальних матеріалів для ілюстрації навчального контенту. Це допомагає краще зрозуміти складні концепції та процеси.

За організаційними підходами застосовують метод кейсів (Case-study), на прикладі яких аналізують конкретні ситуації або проблеми з реального життя, що дозволяє студентам застосовувати теоретичні знання на практиці та розвивати аналітичне мислення. Також ефективним є проектний методи, коли студенти працюють над вирішенням завдання, які інтегрують різні аспекти навчальної програми. Це сприяє розвитку дослідницьких навичок та творчого підходу до вирішення завдань.

Дистанційне навчання стало невід'ємною складовою сучасної освітньої системи, пропонуючи численні можливості для студентів та викладачів. Його впровадження дозволяє адаптувати освітній процес до індивідуальних потреб, забезпечуючи гнучкість та доступність. Для покращення якості дистанційного навчання рекомендується підвищення якості забезпечення технічної підтримки, розвиток інтерактивних методів навчання та підтримка соціальної взаємодії. Таким чином, дистанційне навчання є зручним інструментом забезпечення якісної і доступної освіти при правильному застосуванні та врахуванні його переваг і недоліків.

Список літератури:

1. Веремчук А. Проблеми і перспективи дистанційного навчання у ВНЗ. Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. – 2012. – 432. – С. 19–27.
2. Демида Б. Системи дистанційного навчання: огляд, аналіз, вибір. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2011. – 694. – С. 98–107.
3. Мартиненко С. Забезпечення якості університетської освіти в умовах змішаного та дистанційного навчання. *Continuing Professional Education: Theory and Practice*. – 2020. – 4. – С. 7-13. <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2020.4.1>
4. Романовський О. Г., Квасник О. В., Мороз В. М., Підбуцька Н. В., Резнік С. М., Черкашин А. І., Шаповалова В. В. Фактори розвитку та напрями вдосконалення дистанційної форми навчання в системі вищої освіти України. *Інформаційні технології і засоби навчання*. – 2019. – 74 (6). – С. 20-42. <https://doi.org/10.33407/itlt.v74i6.3185>.

5. Самолюк Н., Швець М. Актуальність і проблемність дистанційного навчання. Нова педагогічна думка – 2013. – 1.1. – С. 193–203.

6. Nalyvaiko O., Adzhva D. Sarhsian E. Distance education in V. N. Karazin Kharkiv National University in 2030, students' view. Open educational e-environment of modern University. – 2020. – 9. – P. 79-94. <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2020.9.7>

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ-СОЦІАЛЬНИХ СИРІТ В УМОВАХ ПАТРОНАТНОГО ВИХОВАННЯ

Трубник І.В.

кандидат педагогічних наук, доцент

доцент кафедри соціальної роботи

ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (м. Дніпро)

Квашенко В.Д.

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти

зі спеціальності 231 Соціальна робота

ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (м. Дніпро)

Постанова проблеми у загальному вигляді. Пошук шляхів подолання соціального сирітства у сучасних умовах та створення нової соціально-педагогічної системи виховання й захисту прав дітей, які залишилися без опіки батьків, є безумовно актуальною проблемою у зв'язку зі значним зростанням кількості дітей-сиріт в Україні за останні роки.

Аналіз останніх досліджень засвідчує наявність значного інтересу з боку науковців щодо вивчення різних аспектів соціальної роботи з дітьми-соціальними сиротами, а саме: проблеми та особливості соціальної адаптації дітей-сиріт у прийомній сім'ї (Н. Коловоротна [2], В. Петрук [4]), соціальна робота та соціальна допомога сиротам в Україні в умовах війни (С. Миколук [3], Ю. Підвальна [5]), популяризація альтернативних форм влаштування дітей-сиріт (Г. Васильєва [1]) та ін.

Мета статті – окреслити соціально-педагогічні умови адаптації дітей-соціальних-сиріт в умовах патронатного виховання.

Виклад основного матеріалу. Патронатне виховання є новою соціально-педагогічною системою, а саме – системою соціально-педагогічної діяльності та взаємодії педагогів та міждисциплінарних груп фахівців, патронатної сім'ї, рідних батьків дитини, що забезпечує адаптацію та захист прав дитини, яка залишилася без піклування батьків, при її розміщенні в патронатну сім'ю.

Система патронатного виховання містить: реабілітаційно-виховну технологію роботи з дитиною, яка залишилася без піклування батьків, в соціально небезпечному становищі, що застосовується на всіх етапах роботи органом опіки та піклування – від виявлення дитини та до її повернення батькам; технологію відбору та підготовки громадян, які бажають взяти дітей на виховання до сім'ї; технологію соціально-педагогічного супроводу та підтримки дитини та патронатної сім'ї після розміщення дитини у сім'ю; технологію збереження сім'ї, що є процесом оцінки, цілеспрямованого соціально-педагогічного втручання в сім'ю, спрямованого на зміну ситуації в ній.

У плануванні піклування над дитиною можна визначити такі соціально-педагогічні процеси:

1. Виявлення сімей та дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах.
 2. Первинне обстеження дітей/їх сімей.
 3. Складання плану забезпечення безпеки дитини.
 4. Здійснення соціального патронату над дитиною.
 5. Поточна оцінка сім'ї, досягнення змін у сім'ї.
 6. Тимчасове влаштування дитини до уповноваженої установи, а потім у сім'ю, з поверненням дитини до сім'ї (якщо її було вилучено).
 7. Постійне влаштування дитини в сім'ю за неможливості повернення в рідну сім'ю.
- Ефективність роботи з опіки та піклування доцільно оцінювати за такими критеріями:
- результативність для дітей, ступінь задоволення потреб дитини;
 - кількість дітей, які влаштовані в сім'ю (від кількості виявлених дітей);

- стабільність розміщень (мінімізація переміщень дитини та запобігання незапланованим відмовам від виховання);
- наявність динамічного спостереження прогресу розвитку дитини в сім'ї (позитивна динаміка розвитку дитини та наявність системи її спостереження);
- повернення дитини батькам (проведення роботи з повернення дитини до сім'ї, якщо це на користь дитини).

Важливо роботу з дитиною та сім'єю починати з оцінки успішності подальшого розвитку та адаптації дитини в нових умовах, у тому числі, в новій сім'ї та ефективність професійного супроводу. Успішність цього процесу, тобто, здатність дитини адекватно реагувати на мінливі умови і адаптуватися до них, зберігаючи темп розвитку або навіть покращуючи його, свідчать про загальну успішність дитини і досягнення результату втручання.

У ході дослідження було виявлено необхідність створення служби з соціального патронату над дітьми, які проживають з рідними батьками. Майже всі діти важко переживають розрив із кровною родиною. Для дитини є кращим залишитися жити зі своїми батьками, якщо є можливість забезпечити їй безпеку. Для запобігання вилучення дитини з родини необхідно забезпечити фізичну та емоційну безпеку дитини в сім'ї, надати соціально-психологічну допомогу батькам та дитині. Для проведення цієї роботи потрібне створення спеціальної соціально-психологічної служби (служби соціального патронату). Така служба має виконувати такі види роботи: раннє виявлення кризових сімей, встановлення контакту з виявленими сім'ями, здійснення оцінки потреб дитини та її безпеки, обстеження сім'ї, виявлення сильних сторін сім'ї, оцінивши при цьому здатність батьків виховувати дитину, зрозуміти роль соціального оточення сім'ї, – і на основі отриманих результатів, – скласти проект плану щодо захисту.

У ході експериментальної роботи були визначені нові підходи до роботи з дитиною і сім'єю, що закладають основи для адаптації та соціалізації дитини, яка залишилася без піклування батьків, що містять роботу з реабілітації дитини, відновлення її зв'язків з рідними батьками і поверненню її в сім'ю, а, якщо це не можливо – забезпечення подальшого супроводу сім'ї, яка взяла дитину на патронатне виховання.

Отже, робота з дитиною та сім'єю є сукупністю соціально-педагогічних процесів, пов'язаних між собою в єдиний ланцюг технологією оцінки потреб дитини та її сім'ї, моніторингу розвитку дитини та планування піклування. Застосування нової педагогічної системи патронатного виховання, розвиток на цій основі уповноважених служб органів опіки та піклування – установ патронатного виховання – може дати ефективний шлях реформування системи захисту прав дітей та деінституалізації, спрямованої на забезпечення піклування батьків та дітей у соціально небезпечному середовищі.

Список літератури:

1. Васильєва Г. Ю. Технології застосування соціальної реклами для популяризації альтернативних форм влаштування дітей-сиріт. Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. 2021. № 3(339). С. 134-143.
2. Коловоротна Н. А. Особливості соціальної адаптації дітей-сиріт у прийомній сім'ї. Сучасні реалії та перспективи соціального виховання особистості в різних соціальних інституціях: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., Харків, 21 жовт. 2022 р. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди [та ін.] ; [редкол.: М. П. Васильєва та ін.]. Харків, 2022. С. 109-112.
3. Миколок С. Сирітство в Україні в умовах війни: соціальна робота та соціальна допомога. Ввічливість. Humanitas. 2022. № 3. С. 61-68. URL: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2022.3.9>
4. Петрук В. В. Проблеми соціалізації та адаптації дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Педагогіка: зб. наук. праць: матеріали V Всеукраїнського круглого столу «Педагогічний дискурс» (17 листопада 2020 р.). Луцьк : Вежа-Друк. 2020. С. 110-112.

5. Підвальна Ю. Соціальна робота та соціальна допомога сиротам в Україні в умовах війни. Ввічливість. Humanitas. 2023. (1), 92-97. URL: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2023.1.13>

НАЦІОНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ МОНІТОРИНГУ МІЖНАРОДНОЇ ТЕХНІЧНОЇ ДОПОМОГИ

Чемерис Максим

кандидат юридичних наук, докторант
Державний податковий університет (м. Ірпінь)

Міжнародна технічна допомога є важливим інструментом розвитку держав та невід'ємною частиною сучасних глобальних і національних програм розвитку, що дозволяє країнам-реципієнтам отримувати фінансові ресурси, експертні знання та технології для вирішення соціально-економічних проблем [1, с.11]. В Україні, де фінансування з інших джерел є обмеженим, міжнародна технічна допомога відіграє важливе значення для фінансування та іншої форми сприяння розвитку в різних сферах.

Ефективне використання такої допомоги значною мірою залежить від наявності чіткого національно-правового механізму моніторингу який забезпечує прозоре та ефективне використання міжнародних ресурсів.

Національно-правовий механізм моніторингу міжнародної технічної допомоги закріплений у Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги» від 15.02.2002 року № 153 [1]. Згідно даної Постанови, моніторинг проектів (програм) міжнародної технічної допомоги здійснюється Секретаріатом Кабінету Міністрів України, бенефіціаром і уповноваженим представником партнера з розвитку у період реалізації проекту (поточний моніторинг) та на заключному етапі його реалізації (заклучний моніторинг) [1].

Поточний моніторинг проектів міжнародної технічної допомоги передбачає: 1) подання реципієнтом бенефіціару результатів піврічного моніторингу проекту; 2) копії протоколів засідань експертних груп та наглядових рад, які утворюються з метою супроводу діяльності за проектом; 3) щорічне подання виконавцем до Секретаріату Кабінету Міністрів України копії звіту, що передбачений контрактом з партнером з розвитку про стан реалізації проекту, надану допомогу реципієнтам проекту, суму використаних коштів.

Заклучний моніторинг проекту (програми) міжнародної технічної допомоги передбачає подання реципієнтом бенефіціару результати заклучного моніторингу за встановленою у законодавстві формою. В свою чергу бенефіціар подає результати заклучного моніторингу проекту Секретаріату Кабінету Міністрів України. Невиконання зазначених вимог моніторингу прирівнюється, згідно національного законодавства, до незадовільного впровадження проекту [1]. В такому випадку, партнера з розвитку інформують про незадовільне впровадження такого проекту і піднімається питання про зупинення його реалізації до поки не буде отримано відповідного звіту.

Аналіз правового регулювання моніторингу проектів (програм) міжнародної технічної допомоги на національному рівні свідчить про такі недоліки: 1) відсутність чітких критеріїв оцінки ефективності проектів міжнародної технічної допомоги; 2) застарілість підходів моніторингу. Постанова КМУ №153 була прийнята більше 20-ти років назад і не в повній мірі відповідає міжнародним стандартам: а) відсутній результативно-орієнтований підхід; б) невраховані принципи Паризької декларації про ефективність допомоги; в) відсутні вимоги щодо оцінки впливу проекту (програми); г) нечітке розмежування між моніторингом та оцінюванням. 3) слабкість інституційного забезпечення: а) розпорошеність функцій моніторингу між різними органами влади; б) відсутність спеціалізованого органу для координованого моніторингу міжнародної технічної допомоги; в) недостатня регламентація між бенефіціарами та реципієнтами; г) відсутність механізму санкцій за порушення вимог моніторингу. 4) технічні недоліки: а) відсутність вимог до створення обліку та моніторингу проектів міжнародної технічної допомоги; б) нерегульованість електронного

документообігу у сфері міжнародної технічної допомоги. Отже, національно-правове регулювання моніторингу реалізації проектів (програм) міжнародної технічної допомоги, що закріплений в Постанові КМУ № 153, потребує кардинального оновлення відповідно до сучасних міжнародних стандартів управління допомогою. Основні напрями модернізації повинні включати: впровадження результативно-орієнтованого підходу до моніторингу, створення єдиної інформаційної системи обліку та моніторингу міжнародної технічної допомоги, стандартизацію процедур та форм звітності, посилення вимог до прозорості та публічної підзвітності, гармонізацію з міжнародними стандартами ефективності допомоги

Сучасні виклики глобального розвитку вимагають постійного вдосконалення механізмів моніторингу міжнародної технічної допомоги з урахуванням мінливих умов міжнародного співробітництва та національних потреб. Ефективний моніторинг міжнародної технічної допомоги сприяє не лише досягненню конкретних цілей розвитку, але й зміцненню інституційної спроможності держави та підвищенню ефективності державного управління загалом.

Перспективи розвитку національно-правових механізмів моніторингу міжнародної технічної допомоги пов'язані з подальшою гармонізацією національного законодавства з міжнародними стандартами, впровадженням сучасних інформаційних технологій в управління допомогою та посиленням ролі результативно-орієнтованого підходу в оцінці ефективності міжнародної технічної допомоги.

Список літератури:

1. Місцевий економічний розвиток: моделі, ресурси та інструменти фінансування. Грантові інструменти фінансування МЕР. Практичний посібник. Частина 5. 2020 рік. 64 с. URL:

https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/605/PLEDDG_LED_Finance_Guide_Part_5.pdf

2. Про затвердження Порядку залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги: Постанова Кабінету Міністрів України від 15.02.2002 року № 153. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/153-2002-%D0%BF#Text>

СТВОРЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО КУРСУ «ЗЕЛЕНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО» ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗВО ВСІХ ФОРМ НАВЧАННЯ

Шовкалюк М.М.

к.т.н., доцент, доцент каф. електропостачання

<http://orcid.org/0000-0002-1898-3493>

Навчально-науковий інститут енергозбереження та енергоменеджменту

Національного технічного університету України

"Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського"

В умовах військової агресії в багатьох закладах освіти було впроваджено дистанційне або змішане навчання. Актуальною задачею є впровадження повноцінних дистанційних курсів із застосуванням різних форм навчання, таких як лекції, лабораторні і практичні заняття, на яких застосовується індивідуальні завдання, групова робота, інтерактивні вправи.

В рамках викладання вибіркової навчальної дисципліни «Зелене підприємництво» було розроблено відповідний дистанційний курс та видано навчальні посібники до лекційних і практичних занять [1,2]. Цей курс входить до загальноуніверситетського каталогу вибірових дисциплін (2 кредити). Мета опанування дисципліни – розвинути спроможність здобувачів у створенні та розвитку приватного бізнесу в Україні на принципах зеленого підприємництва, сформувати зелені навички та принципи екологічної збалансованості ведення бізнесу для мінімізації негативного впливу бізнес-діяльності на довкілля та клімат. Цей курс був розроблено із використанням матеріалів, наданих під час тренінгу [3] для викладачів за підтримки компоненту «Професійні кваліфікації» проекту «Просування енергоефективності та імплементації Директиви ЄС з енергоефективності в Україні» (2020-2025), що реалізується в Україні GIZ за підтримки Міністерства відновлення. Предметом навчальної дисципліни є принципи сталого розвитку, зміни клімату та погіршення навколишнього середовища, нормативна база в сфері екології та енергоефективності, закономірності і тенденції зеленої та циркулярної економік, основи зеленого підприємництва, методологія бізнес-планування Canvas. Передбачено різні форми занять, в тому числі ділові ігри, робота в групах та індивідуальна робота, творчі завдання.

Зелене підприємництво є вигідним для підприємців, споживачів та суспільства. Воно має численні економічні, соціальні та екологічні переваги. Деякі з екологічних переваг зеленого підприємництва такі: збереження природних екосистем, зменшення викидів парникових газів, раціональне використання природних ресурсів, зменшення відходів, більш чисте та безпечне довкілля. У наш час екологічно чисті бізнеси, продукти та послуги стають все більш популярними. Споживачі стають більш відповідальними і готові платити більше за екологічно чисті альтернативи. Соціальні переваги зелених підприємств включають соціальну справедливість, кращі умови праці, якісніші товари та послуги, безпеку, розвиток громади та підтримку місцевих ініціатив.

Висновки: наведено досвід впровадження дистанційного курсу в рамках викладання загальноуніверситетської навчальної дисципліни «Зелене підприємництво».

Список літератури:

1. Зелене підприємництво. Курс лекцій: навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра / М. М. Шовкалюк, О. М. Шевченко, В. І. Василенко. – К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2025. – 189 с. Режим доступу: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/72323>
2. Зелене підприємництво. Практикум: навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра / М. М. Шовкалюк, О. М. Шевченко, В. І. Василенко – К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2025. – 69 с. Режим доступу: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/72324>

3. Лісовик В.Л., Василенко В.І., Шовкалюк М.М. Сприяння розвитку приватного бізнесу в Україні через популяризацію ідей зеленого підприємництва та сталого розвитку в системі вищої освіти // Materials of the Internet conference “Sustainable development of the EU – best practices for Ukraine” [Lviv, February 22, 2024]. p.116-121. Режим доступу: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/65444>

Content

Anastasieva O.A. FOREIGN LANGUAGE ANXIETY AND WAR-RELATED STRESS: IMPACTS AND COPING STRATEGIES IN HIGHER EDUCATION	4
Budnyk N.V., Moroz S.E., Kalashnyk O.V. STAKEHOLDER ENGAGEMENT AS A FACTOR IN ENHANCING THE QUALITY OF THE EDUCATIONAL PROCESS: THE CASE OF THE DEPARTMENT OF FOOD TECHNOLOGIES AT POLTAVA STATE AGRARIAN UNIVERSITY	6
Karabiniuk Y. RECREATIONAL AND TOURIST ACTIVITIES AS A TOOL OF NON-FORMAL EDUCATION AND YOUTH SOCIALIZATION (THE CASE OF ZAKARPATTA REGION)	8
Андрощук А.Г., Александрук І.В., Малюга О.С. ВИЩА ОСВІТА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	11
Беляєва Н.Є., Пієва М.С. ПСИХОЛОГІЧНІ БАР'ЄРИ МОТИВАЦІЇ КЛІЄНТІВ У ОНЛАЙН-КОНСУЛЬТУВАННІ ПІД ЧАС ГЛОБАЛЬНИХ КРИЗ	15
Вергун А.Р., Сергієнко В.О., Ягело С.П., Вергун О.М. ДЕЯКІ ПЕРВИННІ ЗАХОДИ З ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ: НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА АСПІРАНТУРИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «МЕДИЦИНА» ГАЛУЗІ ЗНАНЬ «ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я ТА СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ», АНТИПЛАГІАТНЕ ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ	18
Демченко Д.І. НОВІ ПІДХОДИ ТА ВИМОГИ ДО ВИКОРИСТАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ МАЙБУТНЬОГО ЮРИСТА	22
Дорош В.А. ФУНКЦІОНАЛ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНИХ І КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК	24
Іванова А.В. АРТ-ТЕРАПІЯ В ІНКЛЮЗИВНІЙ ОСВІТІ	26
Іванчук В.В. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ОСВІТИ	28
Карась А.В., Дегтярьова К.О. СИСТЕМА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ : СУЧАСНИЙ ВИМІР ПРЕЗЕНТАЦІЙ	31
Костик О.П., Піскур З.І., Вольницька Х.І., Чуловська У.Б., Галишич Н.М., Сахелашвілі-Біль О.І. ПСИХОЕМОЦІЙНІ АСПЕКТИ ПРИ ДИСТАНЦІЙНІЙ ФОРМІ НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ ЗА ОЦІНКОЮ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ	33
Морозова Н.С., Коробкова І.В., Попов О.О., Головчак Г.С. ПІДГОТОВКА СПЕЦІАЛІСТІВ З ПРОФІЛАКТИКИ ІНФЕКЦІЙ ТА СТРАТЕГІЯ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ	36
Пагута Т.І. ПОРТРЕТ СУЧАСНОГО ВИХОВАТЕЛЯ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	38
Петренко С.О. НАВЧАЛЬНА ПЛАТФОРМА НА ОСНОВІ КОМП'ЮТЕРНОГО ЗОРУ ДЛЯ ІНКЛЮЗИВНОГО ВИВЧЕННЯ ЖЕСТОВОЇ МОВИ	41
Пристаї Г.В., Бурлаків М.Б. ІНТЕГРАЦІЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В СТАРШІЙ ШКОЛІ	43
Сватко В.В., Бодня А.В. ІНТЕГРАЦІЯ ВІДКРИТИХ РІШЕНЬ BIG DATA В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ	46
Сиваш С.Б. ВИЩА МАТЕМАТИКА ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	48
Сич С.В. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА	50

Станкевич-Волосянчук О.І. ВИДИ, ФОРМИ І МЕТОДИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ	52
Трубник І.В., Квашенко В.Д. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ-СОЦІАЛЬНИХ СИРІТ В УМОВАХ ПАТРОНАТНОГО ВИХОВАННЯ	56
Чемерис М. НАЦІОНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ МОНІТОРИНГУ МІЖНАРОДНОЇ ТЕХНІЧНОЇ ДОПОМОГИ	59
Шовкалюк М.М. СТВОРЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО КУРСУ «ЗЕЛЕНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО» ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗВО ВСІХ ФОРМ НАВЧАННЯ	61